

DEEL RIJEN

Uitgave februari 2012

GEMEENTE **Gi(ze en Rijen**

Inhoudsopgave Rijen

Rijen

Vincent van Goghstraat 25
Hoofdstraat 24
Hoofdstraat 26
Hoofdstraat 40
Hoofdstraat 55
Hoofdstraat 60 kerk
Hoofdstraat 148
Nassulaan 62 alleen oude Kerk
Raadhuisplein 1
Stationsplein 1, 1A en 2
Stationsplein 4
Stationsplein 5
Stationsstraat 1
Stationsstraat 2
Stationsstraat 54
Stationsstraat 56

INLEIDING RIJEN

Algemeen historisch overzicht

De oudste geschiedenis van Rijen (1)

Filosofeert men over de betekenis van de naam Rijen dan verwijst men doorgaans naar de heide- en stuifzanden en de tientallen beekjes die door het gebied stroomden. Deze waterloopjes werden volgens de Hoon rijten, reien of rijen aangeduid. Binnen kringen van de archeologie is een andere groep die juist praat over de hoogten tussen deze waterloopjes die zich "aaneenreien" en later met elkaar verbonden weden tot woongebiedjes en/of wegen.

De naam Rijen komt voor het eerst voor in een acte uit 1404 waarvan het origineel is te vinden in het archief van het klooster St. Catharinadal in Oosterhout. Maar de geschiedenis van de locatie is natuurlijk veel ouder.

In de gemeente Gilze, zowel als in Molenschot zijn pijlspitsen, schrabbers en klingen van vuursteen gevonden uit de steentijd (150.000-1700 v Chr.) en die dus duiden op bewoning. In het Rijens Broek werd uit deze tijd 'n stenen vuurstenen vuistbijl gevonden. Echt uitgebreide vondsten uit deze tijd bestaan niet. Zo ook de Bronstijd (ca. 1700-700 v. Chr.) Er zijn uit deze tijd slechts enkele aanwijzingen dat het gebied van het huidige Rijen bewoond werd. Het verandert langzaam gedurende de IJzertijd (700-0 v. Chr.) Er komt meer vaste bewoning in het gebied die ijzeren voorwerpen gebruikte. Zo werd bijvoorbeeld in het gebied van Haansberg een urn uit de Brons-ijzertijd gevonden. De Romeinse tijd (0-ca. 400 n. Chr) maakte een einde aan de prehistorie, maar ook van deze tijd hebben wij niet echt een goed beeld van het gebied van Rijen. Er is wat meer duidelijkheid over het wegennet dat hoofdzakelijk zuid-noord door het gebied moet hebben gelopen, er is een vondst gedaan in de 19^e eeuw met munten waarbij munten uit de 4^e eeuw met de afbeelding van keizer (306-307) en keizerValentianus (364-375). Zelfs over de Vroege-Middeleeuwen (ca. 400-1000 na Chr.) weten wij maar weinig van Rijen. In 1825 werd weliswaar bij de Prinsenhoeve te Hulten een Merovingisch stuk aardewerk gevonden, maar het zegt nauwelijks iets over het gehele reien en zeilen in het gebied van Rijen.

Tijdens de Karolingische tijd (750-900 na Chr.) zal het gebied langzaam tot ontwikkeling zijn gekomen. Er werden in deze tijd waarschijnlijk al akkers bewerkt en de bescheiden boerderijtjes zullen 'n potstal hebben gehad.

In 1404 komt de naam Rijen dan wel voor 't eerst voor, binnen de geschiedenis van Brabant kan men vaststellen dat Rijen in de 11^e eeuw, net als vele andere dorpen in de omgeving, te maken kreeg met de Abdij van Thorn en iets later met de Heer van Breda. De abdis van Thorn stelt al heel vroeg in de geschiedenis van Rijen (12^e of 13^e eeuw?) een hofgerecht in "Den Ouden Hof" genaamd. Toen de macht van de heer van Breda in de loop van de 13^e en 14e eeuw toenam ging hij ook meer invloed uitoefenen in de gehele Baronie van Breda. Volgens Hoevenaars stelde hij rond 1328 stelde hij in de dorpen van de Baronie een schepenbank in die de lokale overheidstaken moesten behartigen. De schepenbank was gevestigd te Gilze maar geschillen, notariële zaken, financiën, lasten en betalingen werden door de schepenbank gecontroleerd zowel in Gilze als in Rijen. Hij stelde tevens een schout aan die in feite een "voortgeschoven post" was van de heer van Breda en moest zorgen voor de rust en orde. Hoevenaars voegt er aan toe dat hij tevens moest waken over de bezittingen van of verplichtingen aan de heer.

In de meeste gevallen ging het om het pachten van stukken land en het voldoen aan het Tiendrecht. Maar eigenlijk een goede en directe aanwijzing van het bestaan van een Rijense gemeenschap krijgt men in 1456 wanneer sprake is van een kapel te Rijen. Dit betekende op zijn minst dat de Rijenaren een eigen parochie nastreefden, los van Gilze. 1524 is het zover. Rijen wordt een parochie, kerkelijk goedgekeurd door de paus. Maar zelfs met dat gegeven moeten wij nog geen nederzetting met stedelijke allure voorstellen. Naast dit gebeuren blijkt dat in 1522 in Rijen een school is geopend hetgeen zeker zal samenhangen met de stichting van de parochie. Vanaf 1597 nam de schout deel aan het regionaal overleg van de drossaard met de schepenen. 1635 werden onder de schepenen

tenminste twee dorpelingen uit Rijen aangesteld, terwijl in 1649 deze openbare functies bij voorkeur door protestanten moesten worden uitgevoerd.

Hoe het ook zij, we moeten niet echt aan een grootstedse woonkern denken. De Hoon schrijft dat in 1659 er in de dorpskern van Rijen nog geen vijfhonderd mensen woonden in welgeteld 76 huizen. En dan waren daar omheen verstrooid de gehuchten Haensbergh, Leeghstraet, Hooghstraet, de Heikant, de Hoek en het Laereind. Ze lagen daar waar mensen op hoogten in het land gronden in cultuur hadden gebracht. Verbouwd werden rogge, boekweit, gerst, hop en haver.

Ook voor Rijen hadden de besluiten van de Vrede van Munster van 1648 verstreckende gevolgen. Er kwamen schuur- en/of schuilkerken. Het is een vreemde tijd voor het dorp. De protestantse minderheid heeft het voor het zeggen in een dorp waarin 98% katholiek is. Hieraan kwam pas een einde tijdens de Bataafse Republiek. Vrijheid, gelijkheid en broederschap had eerst effect op het onderwijs, daarna op het kerkelijk leven toen in 1815 de Rijense parochiekerk door de protestanten aan de katholieken werd teruggegeven.

Leest men over deze tijd dan kan men niet anders dan de indruk krijgen dat Rijen redelijk arm was, maar dat men met hard werken het hoofd toch boven water kon houden. Het geld was schaars en de lonen laag. De Hoon meldt in dit verband dat vaste arbeiders met grote gezinnen van de boer nogal eens wat extra's meekregen. Bijvoorbeeld iedere week een brood, wat aardappelen of meel.

Eeuwenlang bleef men het gebied van Rijen op beschreven wijze economische, religieuze en landbouw activiteiten ontplooiën. Tussendoor waren er af en toe wel problemen, maar in het algemeen kabbelde de tijd in het dorp rustig voort. Moet men zo'n probleem tussendoor noemen dan zou dat zijn betreffende de kohier van de landerijen. In 1729 kregen de bestuurders van de gemeente opdracht een nieuw kohier van de landerijen in het Broek van Rijen aan te leggen. Het mislukte! Vaak waren de eigenaren niet bekend, was er achterstallig onderhoud, etc. Het zegt genoeg over de situatie op het platte land in deze tijd. Ook n poging in 1759 een nieuw kohier te maken mislukte. In 1762 verplichtte men toen maar de eigenaren op de percelen aanwezig te zijn. Wat niet thuis kon worden gebracht werd verkocht.

Voor Rijen bleef Breda al die tijd 'n belangrijke stad. De Grote Kerk werd 1449 een bedevaartplaats, de Heer besliste over het recht van bier brouwen, er werden jaarmarkten gehouden waar ook boeren uit Rijen heengingen, enz. Al in 1356, vermeld de Hoon, was er 'n dwangmolen van de heer van Breda tussen Gilze en Rijen op de Molenheide. Toch moet dit gegeven in latere tijd een minder belangrijke rol hebben gespeeld immers in 1708-10 waren er in Rijen alleen al 210 graan-handmolens. Intussen ook was er best veel gedaan aan het wegennet in en rond Rijen. Alle buurtschappen waren goed te bereiken. Zo vermeld Hoevenaars dat in 1661 al De Vijf Eiken wordt genoemd en dat in 1751 een goede weg van Rijen naar de plek werd aangelegd. In 1758 werd de rechte baan tussen Gilze en Rijen aangelegd. Uiteindelijk kan men zeggen dat ca. 1785 er goede wegen waren van Rijen naar Gilze, Breda, Oosterhout en Tilburg. Die wegen dienden niet alleen de handel. Al vanaf de 17^e eeuw waren er veel militaire activiteiten in het gebied rond Rijen die in de 18^e eeuw nog uitgebreid werden. De militairen maakten dankbaar gebruik van de bestaande wegen, maar legden er ook zelf aan. In de Franse tijd werd dit patroon van handelen geïntensiveerd.

De Franse tijd (1795-1814) bracht vele nieuwigheden op het gebied van het bestuur. De rechten van de heer werden afgeschaft, de godsdienst mocht weer vrij worden uitgeoefend, er kwam scheiding tussen bestuur en rechtspraak, er kwamen geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten, het belastingstelsel werd herzien, de leden van de schepenbank werden rechtstreeks door het volk gekozen, maten en gewichten werden herzien, voor de dorpen kwamen er veldwachters en ontroerend goed moest voortaan getransporteerd worden door een notaris.

De gemeente gronden werden opgeheven. Er kwamen boerderijen met percelen land die van vader op zoon overgingen.

Nadat het Koninkrijk der Nederlanden was gesticht werden de hervormingen die onder de Fransen tijd waren ingevoerd gehandhaafd. De gezondheidszorg, armenzorg en liefdadigheid werd extra aandacht gegeven en de werkzaamheden aan met name het wegennet rond Rijen werden krachtig voortgezet. 1827 kwam de nieuwe rechte weg tussen Breda en Tilburg over Dorst en Hulten, terwijl 1845 de wegen Breda -Tilburg en Rijen -Oosterhout te bestraten. Zij hier tevens vermeld dat ca.

1830 ongeveer de helft van het grondgebied van de gemeente nog bestond uit woeste gronden. Er kwamen pas nieuwe ontginningsplannen toen de kunstmest sterk verbeterd werd en de grond rendabel bewerkt kon worden.

Beschreven ontwikkelingen tot 1850 werden gevolgd door een hele rustige tijd van vooruitgang die duurde tot de Tweede Wereldoorlog. Rijen kreeg in 1863 een stationsgebouw. Tussen 1892-1898 deed zich in de gemeente Gilze-Rijen het verschijnsel kennen van de coöperatieve landbouwvereniging. Voor Gilze-Rijen was dit n zegen. Er werd een zuivelfabriek opgericht (Stoomzuivelfabriek De Hoop aan de Wilhelminastraat) en op allerlei andere wijzen werd coöperatief samengewerkt. En natuurlijk speelde ook in Gilze-Rijen de Boerenleenbank een belangrijke rol als financierden van allerlei coöperatieve projecten. Rond 1890 ook begon men met het opzetten van een brandweer nadat in 1861 al was verboden dat de daken in de kom van het dorp bedekt werden met riet. De marechaussee kreeg een onderkomen aan de Stationsstraat (1888-1921), vanaf 1921 tot 1944 aan de Rijksweg Breda-Tilburg en in 1878, 1889 en 1909 kwamen er drie stuks straatverlichting om in 1920 vervangen te worden door een uitgebreid net van elektrische verlichting. Vanaf 1930 werden steeds meer woningen aangesloten op de riolering al moet gezegd worden dat na WO II nog veel woningen aangesloten moesten en zouden worden.

Gedurende de 19^e eeuw werd het kerkje van Rijen verfraaid en in 1857 werd zelfs de torenspits vernieuwd. Door de groei van de gemeente was het kerkje na 1860 al vlug te klein. Uiteindelijk kreeg J.H.H. van Groenendaal in 1905 de opdracht een mooie, nieuwe neo-gotische kerk te ontwerpen die er heden nog staat. (F. 94.574,-) De 19^e eeuw is overigens wat betreft het religieuze gebeuren in Rijen een zeer interessant tijd. Het bond de mensen van Rijen in sociaal opzicht doordat er allerlei activiteiten van de kerk kwamen waarop de hele gemeenschap was betrokken. Er kwamen verenigingen, broederschappen, etc. voor de verering van Maria en de H. Familie. Er werd gezongen, er werden processies georganiseerd en zo meer. Het Ceciliakoor (1811), de liedertafel Aurora (1870), de Harmonie Vlijt en Eendracht (1876) en het scherpschuttergezelschap St. Hubert zijn goede voorbeelden van beschreven ontwikkeling.

Het dorpsgezicht van Rijen maakt eind 19^e eeuw –1914 een enorme metamorfose door. Aan de ene kant ontwikkelde zich de landbouw gestaag, in feite tot de grote crisis van 1929, aan de andere kant komt Rijen in de tweede helft van de 19^e eeuw in de greep van de industrialisatie het geen een grote invloed had op het dorpskarakter van Rijen.

Voor 1800 kende Rijen alleen wat neringdoenden en ambachtslieden, een beeld wat conform loopt aan iedere Brabantse gemeente tot die tijd. Je hebt een brouwer (vanaf de 17^e eeuw) die tevens een herberg bezit, een bakker, een slager die zelf slacht, een klompenmaker, een groenteboer, een hoefsmid, een wagenmaker, een timmerman/schrijnwerker die eventueel iets metselde en een kleermaker. Voor 1870, vanaf 1806, werd in Rijen het leerlooien als een nevenactiviteit uitgeoefend. Maar na ca. 1860 wordt het van een ambacht echt een industrie waarin veel inwoners van Rijen hun geld verdienen. De komst van de spoorlijn in 1863 zal hier zeker van grote invloed op zijn geweest. Soms stuit men in het dorp op wonderlijke combinaties. Zo kende Rijen van 1880-1988 in hotel Nooten een herberg en een leerlooierij. Laatst genoemde stond achter de uitspanning. Een apart verhaal vormt de molens in de gemeente. Een grote molen stond aan de Molenstraat (1840-1922), maar ook aan de Kerkstraat stond lange tijd een molen (1899-1972 van J.B. Theeuwes)

Waren er in 1806 nog maar 3 leerlooierijen, in 1871 zijn er dat 43 en in 1910 69! Tot 1928-29 zou dat zo blijven, dan loopt het aantal terug met 55 in 1939 en 48 in 1945. Tientallen fabrieksgebouwtjes met schoorstenen en mooie directeurswoningen in eclectische stijl gaven het dorp een totaal ander aanzien. In het algemeen kan men zeggen dat in de loop van de 19^e eeuw een steeds groter deel van de Rijense beroepsbevolking voor zijn dagelijkse inkomsten afhankelijk werd van arbeid in loondienst. Armenzorg, de zorg voor weeskinderen, ziekenzorg en werklozenzorg kennen vanuit de 18^e en 19^e eeuw een lange traditie, die door de totaal veranderde sociale omstandigheden na de WO II een totaal ander aanzien kregen. De zorg voor ouderen kwam dat pas in een later stadium bij. Huize St. Petrus, inmiddels weer verdwenen, was van deze laatstgenoemde ontwikkeling een goed voorbeeld. In het perspectief van het onderwijs, ziekenzorg, armenzorg, etc. kunnen de Zusters

Franciscanessen hier niet onvermeld blijven. In 1881 stichtten zij in Rijen een klooster dat pas 1888 daadwerkelijk goed functioneerde. Officieel kwamen ze om onderwijs te geven maar ze deden heel veel sociaal werk op de achtergrond in Rijen. 1925 stichtten zij een kloosterhuis met aangebouwde "kliniek" aan de Tuinstraat.

In 1963 verliet de laatste zuster het klooster. In 1983 werd het klooster afgebroken.

Tijdens het Interbellum (1918-1940) zou dit beeld nog eens aangevuld worden met degelijke middenstandswoningen en directeurswoningen in Interbellumstijl. Het is de tijd dat de kruisverenigingen beginnen met hun werk (1924), gas, water en elektriciteit in steeds meer woningen komt, op vervoersgebied de bus zijn intrede deed (1936) en de post, telefoon en telegraaf in het dorp kwam. Tenslotte kwam er in 1914 het vliegveld dat door de tijd heen een steeds dominantere rol ging spelen om na vele uitbreidingen in feite de dorpen Gilze en Rijen compleet te scheiden.

In de 20^e eeuw zou zich het Rijke Roomse Leven uit de 19^e eeuw zich voortzetten tot ca. 1960. Na die tijd werd de oude kerk, conform de landelijke trend, vernieuwd. Juist op het grote omslagpunt in de kerkelijke geschiedenis van Nederland werd te Rijen, naast een ingrijpende verbouwing van de Maria Magdalenakerk, de Maria-Boodschapkerk gebouwd naar een ontwerp van de architect H.M. Koldewij uit Voorburg. Ze werd 1963 ingewijd door bisschop Mgr. G. de Vet.

Na 1900 ook kwam er ander verenigingsleven in het dorp. Rijens Belang, in 1919 opgericht om te protesteren tegen de te grote invloed van Gilze op het dorp, de Vrouwenvereniging (1920), de Katholieke Jeugdvereniging (1924), de Mater Amabilisschool (1954), het Open Huis (1979) zijn enkele voorbeelden hiervan. Allerlei sportverenigingen en andere vormen van jeugdclubs voegden zich door de tijd heen hierbij.

De ontwikkelingen op onderwijsgebied volgen in Rijen vanuit de 19^e eeuw een klassieke patroon. Er is een schooltje met eerst een daarna twee lokalen dat regelmatig wordt uitgebreid de laatste keer in 1898. Het onderwijs is katholiek naar de meerderheid van de bevolking in het dorp. De school is dan ook naast de kerk gevestigd. Onder invloed van de het katholieke revival in de tweede helft van de 19^e eeuw en van de onderwijsontwikkelingen landelijk komt er een bewaarschool en stuurt de maatschappij aan op bijzonder onderwijs. In 1889 beginnen de Franciscanessen van Dongen met onderwijs in Rijen, maar het duurde tot 1920 eer het bijzondere onderwijs een landelijke status kreeg. Er kwam een R.K. Meisjesschool, later R.K. St. Josephschool, en een R.K. Jongensschool, later R.K. Pius X school en verschillende kleuterscholen zoals de Engelbewaarder, de Ark en de Wiek. Het was passen en meten met het katholieke, protestantse en openbare onderwijs. Ook na WO II domineert tot in de jaren zestig het katholiek onderwijs in het dorp, al was er vanaf 1954 ook de protestantse van Helsdingen- later Vijf Eikenschool. Nieuwe scholen kwamen er zoals De Spie (1978/79) en de R.K. Bernadetteschool (1958). De komst van de Mammoetwet en in het kielzog daarvan vele nieuwe onderwijssystemen in combinatie met de landelijke sociaal-religieuze ontwikkelingen deed het specifieke karakter van vele bijzondere scholen verwateren. Een goed voorbeeld is de komst van de Jenaplan-basisschool De Kring in 1976. Ook na de basisschool kon men in Rijen doorleren. Er kwam n avondschool, een Volkshuishoudschool, een school voor voortgezet gewoon lager onderwijs en in 1963 een R.K. Uloschool, later MAVO-school De Witrijt.

Het dorpsbeeld veranderde niet allen door bovengenoemde objecten ingrijpend. De oorlogsschade moest worden hersteld, de verloren gedane huizen moesten worden aangevuld en de baby-boom worden opgevangen.

Vanaf WO II tot ca. 1975 werden rond het nieuwe stadhuis (uitgebreid 1982 en 2000), kerk en scholen enkele nieuwe wijken gebouwd aan de westzijde en zuidzijde (spoorbaan) van het dorp. (Vijf Eiken, Schildersbuurt en rond het Brabantpark) Na 1975 werden verschillende uitbreidingsplannen aan de oostzijde van de Hoofdstraat gebouwd welke door groenzones verbonden zijn verbonden (Wofswede, Vliegende Vennen). Na ca. 1975 wijzigt het dorpsbeeld opnieuw ingrijpend. Vele fabrieken sluiten (de laatste lederfabriek 1991) en op de vrijgekomen terreinen wordt woningbouw gepleegd en een nieuw winkelcentrum.

Op het gebied van de landbouw kan men wat betreft de ontwikkelingen na WO II eigenlijk alleen maar wijzen op een allesoverheersend facet: Europa. Langzaam voelt men in de gemeente Gilze-Rijen gedurende de jaren vijftig en zestig de invloed van de Europese landbouwpolitiek die noopt tot schaalvergroting, een ontwikkeling die in de jaren zeventig en tachtig krachtig doorzet. Ruilverkaveling (1971 t/m 1984) en schaalvergroting zijn sleutelwoorden in dit opzicht hetgeen zijn sporen naliet op de boerenbedrijven en het landschap. Heel veel verenigingen, traditioneel werkzaam in het kader van de landbouw, verdwenen of kregen een totaal andere functie. De R.K. Boerenbond is hiervan het beste voorbeeld.

Wat geldt op het gebied van de landbouw is misschien nog wel dubbel zo sterk van invloed geweest op de leerindustrie van Rijen. Zowel tijdens WO I als WO II had de lederindustrie veel opdrachten. Na WO II deed ook in de lederindustrie de invloed van Europa zich sterk gelden. Kende men aanvankelijk tot ca. 1960 nog een soort herstelperiode, na 1960 gaat het snel bergafwaarts tot in 1991-1992 er nog maar enkele leerlooierij over zijn. Nog maar 6 bedrijven met het verwerken van leer bezighouden. Ook dit had grote invloed op het uiterlijk van Rijen.

Fabrieksgebouwen met hun schoorstenen werden in snel tempo afgebroken en op de vrijgekomen plekken werden huizen, een winkelcentrum aan de Hoofdstraat (op locatie voormalige lederfabriek N.V. Lederfabriek Gebr. Theeuwes) en andere objecten gebouwd. Soms zijn er plannen tot herbestemming van oude lederfabrieken zoals de voormalige Lederfabriek Noord-Brabant aan de Julianastraat. Na eerst herbouwd te zijn door ernstige oorlogsschade (3-9-1944) en in 1960 herbestemd te zijn tot behangselfabriek (behangselfabriek N.V. Cohen later Goudsmit-Hoff), heeft men na de sluiting daarvan een plan ontwikkeld tot herbestemming van de fabriek tot appartementen. De gemeente kende intussen andere nijverheid waar veel inwoners van de gemeente werk vonden. De steen nijverheid kende van 1871 tot 1992 zijn plaats in Rijen, evenals Ericsson dat na een fusie in 1907 begon als telefoonmaatschappij en nu, nog steeds als modern telefoonbedrijf, een van de belangrijkste werkgevers in Rijen beschouwd moet worden. Een andere werkgever is vanaf 1949 Curver PCM een bedrijf dat kunststoffen produceert en verkoopt voor industriële toepassingen.

Tenslotte moet hier de vliegbasis genoemd worden die aldoor vanaf de WO II een grote werkgever voor de gemeente Gilze-Rijen was. Even dreigde in 2005 de sluiting van de vliegbasis, maar met de toewijzing van de vliegbasis als belangrijkste helikopter luchthaven en helikopter oefencentrum van defensie in Nederland nam het aantal werkplaatsen juist toe.

Gegeven overzicht geeft niet een volledig, maar een slechts een totaalbeeld van de geschiedenis van Rijen. Toch kan men er veel van afleiden. Rijen kende een bewogen geschiedenis die vooral sociaal-maatschappelijk vele hoogte- en dieptepunten kende. Anders dan het vrij constante agrarische Gilze is Rijen door zijn Industriële verleden een zeer interessante gemeente. De hierna volgende architectuur beschrijvingen zijn voor een groot gedeelte spiegel

Noten

Voor de gegevens in dit beknopt overzicht is, tenzij anders vermeld, met name gebruik gemaakt van het boek Rijen, ontstaan, groei, ontwikkeling. Geschiedenis van Rijen tot in de twintigste eeuw uitgegeven door de Heemkundekring Molenheide in Gilze-Rijen in 2004. Auteurs: J.C.A.A. de Hoon, A.J. Brekelmans, J.H.M. Haagh, M.P.R.V. van Hezewijk, A.J.M. Hoevenaars en C.J.M. van der Heijden

VINCENT VAN GOGHSTRAAT 25

Kadasternummer: Sectie A, nummers 2404, 2988, 3582 en 5689.

Typering: Voormalige lederfabriek.

Bouwgeschiedenis:

1950. De lederfabriek wordt gebouwd in opdracht van de gebr. Coremans uit Rijen naar een ontwerpplan van de architect A. Waskowsky uit Breda. (Dossier 1950-111, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1953. Het object wordt in opdracht van de Gebr. Coremans uit Rijen vergroot met een looihal/magazijn. De hal, bestaande uit een rechthoekig object over een bouwlaag met een zadeldak, is gelegen naast de bestaande

fabriek en wordt gebouwd naar een ontwerp van de architect A. Waskowsky uit Breda. (Dossier 1953-15, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1954. In opdracht van de Gebr. Coremans uit Rijen wordt de lederfabriek opnieuw uitgebreid. Ook deze keer wordt de uitbreiding, gelegen achter het eerste fabrieksgebouw, gerealiseerd naar een ontwerp van de architect A. Waskowsky uit Breda. De nieuwe hal, het z.g. natwerkhuis, bestaat uit een rechthoekig gebouw van tien traveeën over een bouwlaag met plat dak en is uitgeruist met tenminste acht looierskuipen. (Dossier 1954-92, Archief openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1955. In opdracht van de Gebr. Coremans wordt de lederfabriek opnieuw vergroot. Op de laatste uitbreiding wordt een verdieping met mezzanino-etage gebouwd. De uitbreiding vindt plaats over alle tien traveeën. (Dossier 1955-36, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1956. In opdracht van de Gebr. Coremans wordt voorgesteld de fabriek nogmaals uit te breiden. Op de eerste uitbreiding uit 1953 die een bouwlaag omvat zal eveneens een etage met mezzanino-verdieping geplaatst worden. De architectuur van de nieuwbouw, opnieuw naar een ontwerp van A. Waskowsky, wordt gepleegd in volledige overeenstemming met de bestaande gebouwen waardoor een zeer mooi fabriekscomplex zal ontstaan. De uitbreiding gaat echter niet door. De reden daarvan kan niet meer achterhaald worden omdat n gedeelte van het bouw dossier van Openbare Werken ontbreekt. (Dossier 1956-67, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1957. Nog in hetzelfde jaar wordt voor gesteld de fabriek uit te breiden met een vleugel dwars op het bestaande Gebouwencomplex. Deze uitbreiding, ontworpen door de architect A. Waskowsky, gaat wel door en is gerealiseerd. De uitbreiding telt een bouwlaag en is afgedekt met een zadeldak. (Dossier 1957-85, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1963. In opdracht van de Gebr. Coremans wordt een ahang gemaakt aan het fabrieks gedeelte met de opslag van extracten. Een en ander vindt plaats naar een ontwerp van de architect J. van Beek uit Rijen. Aannemer J. van Beek en Zn. Voeren de werkzaamheden uit voor F. 1750,-.(Dossier 1963-83, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1972. In opdracht van de Gebr. Coremans ondergaat de lederfabriek opnieuw een uitbreiding. Aan het bestaande complex wordt een bedrijfshal gebouwd die gelegen is achter de laatste uitbreiding. De architect is onbekend. Kosten F. 30.000,-. (Dossier 1972-70, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1975. In de fabriek (in uitbreidingsgedeelte 1 uit 1953) wordt een ruimte gebouwd voor de CV. (Dossier 1975-288, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Opm. In het archief wordt vanaf 1975 de naam JAGEA voor het fabriekscomplex gebruikt.

1979. In opdracht van Jagea- beleggingsmaatschappij wordt naast de fabriek een vrijstaande werkplaats met kantoor gebouwd (beton en staal). Verdere gegevens ontbreken omdat het dossier niet meer compleet is. (Dossier 1979-212, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1984. Tegen het fabriekscomplex wordt in opdracht van Jagea-beheer een garage gebouwd (Baksteen en aluminium deuren). (Dossier 1984-144, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij.

Het object staat met de lange zijde langs de straat.

Het object telt drie bouwlagen onder een zadeldak belegd met donkergrijze verbeterde Hollandse pannen.

Gevels: Opgetrokken van machinale rode baksteen. Toepassing machinale donkerrode baksteen in gevelplint.

Metselwerk: Deels halfsteens en deels onregelmatig gelijkend op wild verband. Ondiepe voeg.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: ----

Beschrijving exterieur:

Lange gevels object symmetrisch over negen traveeën (tevens negen vensterassen). Door verticale en horizontale regelmaat vensterpartij maken lang gevels zeer strakke indruk. Alle zeven vensterassen vanaf links op begane grond bestaan uit twee staande vensters gekoppeld door muurdam. In onderlicht zes panelen glas en in bovenlicht tuimelraam met zes panelen glas. In achtste vensteras stalen deur met daarboven ventilatie rooster. In laatste as tweedelig kozijn met bovenlichten met vierpanelen glas en onderlicht met vierpanelen glas.

Bij alle negen vensterassen eerste verdieping twee staande vensters gekoppeld door muurdam. In onderlicht zes panelen glas en in bovenlicht tuimelraam met zes panelen glas.

Alle negen vensterassen tweede verdieping twee liggende vensters gekoppeld door muurdam. Vensters tweede verdieping met zes panelen glas. Gestoken vensterbanken van rode baksteen, gemetselde lateien in strekverband. Alle kozijnen van ijzer. Alle deurpoorten recht afgesloten en voorzien van gemetselde lateien van rode baksteen in strekverband

Zijgevel links op begane grond een dubbele vlakke openslaande deur, op eerste verdieping midden in staand venster met twaalf panelen glas en op tweede verdieping midden in liggend venster als in lange gevel. Rechtergevel op begane grond rechts met geklampte houten deur en midden in dubbel geklampte houten deuren met segmentsboog. Op eerste en tweede verdieping midden in dubbel geklampte houten deuren met segmentsboog. Klein staand raam op eerste verdieping links. Gevel staat op plint van donkerrode baksteen. Topgevels kopse zijden object beëindigd met tuit.

Opm. Hier en daar kleine wijzigingen aan deur- of vensterpartijen (bijv. aan achterzijde venster tot nooddeur gemaakt en grote rondboogpoort rechter zijgevel vervangen door rechte poort)), maar algehele indruk van het object is dat het redelijk compleet is.

Beschrijving interieur:

Het oorspronkelijke interieur is feitelijk nog geheel aanwezig. Houten gebint en houten vloeren.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van een Rijense lederfabriek zoals het dorp er vele kende en valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.b. Op enkele details na is het object gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering.

A.5. Het interieur van het object vertegenwoordigt een langzaam aan een unieke bouwtechniek. Waar vroeger tientallen leerlooierijen getuigden en een voorbeeld gaven van de industriële bouwtechniek van een leerlooierij zijn er heden nog maar een tiental over. Met name het gebint en houten vloeren in het object zijn in dit opzicht van belang.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het ontwerpen van een industrieel object door de architect A. Waskowsky uit Breda. Daar waar J. Kerkhofs, J. van Schaffelaer en anderen lederfabrieken ontwierpen waarbij latere uitbreidingen een geheel eigen stijl of karakter kregen, probeert A. Waskowsky juist zoveel mogelijk in dezelfde stijl door te ontwerpen en daarmee "een als eenheid bedoeld fabrieksgebouw" te laten ontstaan.(1) Dit object, met zijn uitbreidingen die haast niet te onderscheiden zijn van het oorspronkelijke eerste fabrieksgedeelte, is daarvan een goed voorbeeld.

A.6.b. Het object neemt binnen de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen een belangrijke plaats in. Het object geeft een goede indruk van een middelgrote leerfabriek uit de jaren '50 in Rijen.

B.2. Het object behoort tot de historische bebouwing van de van Goghstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging op een hoek van v. Goghstraat met een zijstraat. Het object is door zijn omvang en ligging zeer beeldbepalend.

C.1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord. Door de tijd heen vonden tientallen mensen uit Rijen en omgeving werkverschaffing in het bedrijf.

C.2. Het object is van betekenis voor de industriële geschiedenis van Gilze-Rijen.

C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociaal-economische geschiedenis van Gilze-Rijen.

Noot:

1. Alex Waskowsky in correspondentie met opdrachtgevers Gebr. Coremans en gemeente Gilze-Rijen 12 maart 1956 n.a.l.v. uitbreiding met twee verdiepingen van zuidelijk fabrieksgedeelte. (Dossier 1956-67, Archief gemeente Gilze-Rijen)

HOOFDSTRAAT 55

Kadasternummer: Sectie A, nummer 2386

Typering: Woonhuis

Bouwgeschiedenis:

1934. Het object wordt in opdracht van de heer P. Theewes uit Rijen gebouwd naar een ontwerp van de architect A. Aarts uit Rijen. (Dossier 1934, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1994/1996? In het archief van Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen ontbreekt een belangrijk dossier aangaande dit object. Ca. 1994/1996 werden aan de frontgevel ingrijpende wijzigingen aangebracht door alle roede uit de vensters te verwijderen en te vervangen door grote panelen glas.

1997. In eigen beheer wordt achter het object een berging gebouwd. Verdere gegevens ontbreken vanwege incompleetheid van Dossier 1997-51.

Karakterisering:

Het object staat half vrij (zuidzijde)
Het object telt twee bouwlagen met een zolderverdieping deels onder een verspringend schilddak, deels onder een gewolfd dak belegd met hoofdzakelijk

donkergrijze, afgewisseld met rode verbeterde Hollandse pannen.

Gevels: Opgetrokken van machinale gele baksteen. Toepassing machinale rode baksteen in gevelplint.

Metselwerk: Kettingverband met terug liggende voeg.

Plattegrond: Onregelmatige rechthoek.

Stijl: Interbellumstijl.

Opm. Architectuur schilderachtig door verspringende bouwdelen zowel in hoogte als ten opzichte van elkaar en zeer verzorgt.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel a-symmetrisch.

Links: Terugliggend geveldeel.

Op begane grond: Hoekvenster met ernaast ingangspartij. Kozijn hoekvenster telt twee compartimenten met V-vormige roeden in frontgevel en drie in de zijgevel alle gevuld met glas-inlood. Gestoken vensterbank van geglazuurde zwarte tegels, houten kozijn en vensterpoort recht afgesloten met regulier metselwerk gevel, d.w.z. latei ontbreekt.

Deur in ondiepe rondboogpoort zonder bovenlicht. Oorspronkelijke deurpartij verloren gegaan. Hardstenen dorpel. Rondom deurpartij lijst en dagzijde poort uitgevoerd als siermetselwerk in een rand gele en een rand rood/bruine baksteen in rollagen, kops verband. Oorspronkelijke deur verloren gegaan

Links naast deur bloembak, rechts penant van rood/bruine baksteen en brievenbus. Op verdieping boven deurpartij drie gekoppelde strookvensters gevuld met glas-in-lood. Vensters gescheiden van elkaar door een steens muurdammen. Strookvensters reiken tot aan ver overhangende dakgoot.

Rechter deel frontgevel vooruitgeschoven. Hierin op begane grond driezijdige erkerpartij met afgeschuinde zijden Vensters met houten kozijnen en alle met een paneel glas. Gestoken vensterbanken van zwarte geglazuurde tegels. Erker afgedekt met zware overstekende lijst van gegoten beton tevens vloer balkon. Op deze lijst vlaggenstokhouder.

Op verdieping boven erker balkon. Borstwering balkon van schoonmetselwerk afgedekt met houten plantenbak. Openslaande tuindeuren vernieuwt met drie panelen glas. Hier rechts van op hoek woning uitstekende penant van rood/bruine baksteen

Laag bouwdeel boven hoekvensterlinks, hoogste bouwdeel met strookvensters en in vooruitgeschoven lagere bouwdeel rechts in frontgevel staan alle drie op plint van rode baksteen en hebben alle drie ver overhangende lijstgoten met neuslijst.

Linker zijgevel a-symmetrisch. Aan deze zijde zowel op begane grond (kleine), op verdieping (hoge) als onder de goot van wolfdeel kap (kleine)

zes gekoppelde strookvensters met glas-in-lood. Gestoken vensterbanken van zwarte geglazuurde tegels en houten kozijnen. Latei ontbreekt, wel zijn de strokenvenster geplaatst tussen uitstekende een steens muurdammen van rood/bruine baksteen.

Op dakpartij aan zuid-westzijde en noord-oost zijde idem hoog opgemetselde schoorsteen met bekende Art-Déco triletmotief van plaatjes gegoten beton. Top schilddak bekroond met keramische piron.

Achtergevel deels gewijzigd. Oorspronkelijke deur- en vensterpartijen idem aan die in frontgevel. Voor pand tuin hek met penanten met aan onderzijde rand van blauwe tegels en ijzeren buizen hekwerken in Art-Décostijl.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de interbellumstijl en bevat alle stijlkenmerken van die bouwtrant.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect Ad. Aarts uit rijen.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

A.7. Het object neemt binnen het oeuvre van de architect Ad. Aarts uit Rijen een belangrijke plaats in. Het object wordt beschouwd als een van de beste ontwerpen in Interbellumstijl die de architect tijdens zijn leven maakte.

B.2. Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van de hoofdstraat6 en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

HOOFDSTRAAT 24

Kadasternummer: Sectie A, nummer

Typering: Woonhuis (rechtergedeelte van twee onder een kap)

Bouwgeschiedenis:

1915. Het object wordt, tezamen met Hoofdstraat 26, gebouwd in opdracht van de Fa. C. van Dongen uit Alphen. Architect is Jos. Van der Maade uit Breda. (1915-1805, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Karakterisering:

Het object staat half vrij (zuidzijde) met de lange zijde aan de straat.

Het object telt twee bouwlagen en is vlak afgedekt.

Gevel: Voorgevel opgetrokken van machinale rode verblendsteen. Toepassing machinale groene geglazuurde baksteen in frontgevel en gegoten beton in ornamenten. Zij- en achtergevel uitgevoerd in machinale bruin/gele baksteen.

Metselwerk: Kruisverband met terug liggende voeg.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Typisch dorps Overgangsstijl met invloeden Art-Nouveau en meer historiserende bouwstijlen (decoratie) van rond de eeuwwisseling.

Beschrijving exterieur:

Gevel Hoofdstraat 24 a-symmetrisch met Hoofdstraat 26 erbij gevels symmetrisch uitgevoerd in spiegelbeeld. Ingangspartijen opgevat als middenrisaliet, ter hoogte van dakgoot door daklijst getrokken met sierlijke dakopbouw bestaande uit penanten waartussen golvende borstwering van baksteen. Penanten en borstwering afgedekt met plaatjes van gegoten beton (effect natuursteen). Hoofdstraat 24: Links in gevel ingangspartij in diepe portiek.

Granito aantrede en vloer portiek belegd met terrazzo. Hardstenen dorpel. Oorspronkelijke houten paneeldeur bewaard gebleven. Deur voorzien van staande spion achter ijzeren hekwerkje. Bovenlicht 2x4 paneeltjes glas in roede. Deurpoort omlijst met siermetselwerk met groene geglazuurde steen. Op muurdam tussen voordeuren Hoofdstraat 24-26 staande ruit uitgevoerd in groene geglazuurde steen. Rechts in gevel op begane grond groot venster met vierdelig kozijn, openslaande ramen en drie bovenlichten gevuld met 2x3, 3x4 en 2x3 panelen groen getrokken glas in roede. Zware bovenlatei van gegoten beton steunend op hoekblokken naast vensterpoort die zijn versierd met staand ruitje.

Op verdieping boven ingangspartijen groot betonnen balkon met houten spijltjes balustrade. Houten balustrade zeer verfijnd uitgevoerd met tussen- en hoekpalen en rijk uitgevoerde spijlen.

Betonnen balkonconsole's verfraaid met geprofileerde verspringende randen. Houten balkondeur met zes panelen glas in roede en in, bovenlicht 2x4 panelen groen getrokken glas. Rechts van balkon twee staande vensters met bovenlichten 3x3 panelen groen getrokken glas. Ook hier bovenlateien en vensterbanken van gegoten beton versierd met hoek/steunblokken.

Gevel staat op plint van gegoten beton die vorm is gegeven alsof het om granito gaat.

Op verdiepinghoogte, tussen venster begane grond en vensters verdieping, decoratieve elementen van gegoten beton met siermotieven staande ruiten. Hier gegoten beton verwerkt alsof het om natuursteen gaat.

Ver overhangende goot met geprofileerde verspringende houten versierde gootsteunen.

Overige gevels niet van toepassing.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl waarbij de steensoort, helderrode verblendsteen, en historiserende elementen overheersen. Het object heeft alle stijlkenmerken daarvan.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk in de Overgangsstijl van de architect Jos. van der Maade uit Rijen. Jos van der Maade werkt in de Overgangsstijl anders, klassieker, dan bijvoorbeeld Fr. van Beijsterveldt en J. Aarts uit Rijen die zich meer oriënteren op de Art-Nouveau.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

A.7. Het object neemt binnen het oeuvre van de architect Jos. Van der Maade uit Breda een belangrijke plaats in.

B.2. Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing van de Hoofdstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

HOOFDSTRAAT 26

Kadasternummer: Sectie A, nummer

Typering: Woonhuis (linker gedeelte van twee onder een kap)

Bouwgeschiedenis:

1915. Het object wordt, tezamen met Hoofdstraat 26, gebouwd in opdracht van de Fa. C. van Dongen uit Alphen. Architect is Jos. Van der Maade uit Rijen. (1915-1805, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Karakterisering:

Het object staat met de lange zijde aan de straat.

Het object telt twee bouwlagen en is vlak afgedekt.

Gevel: Opgetrokken van machinale oranje/rode verblendsteen. Toepassing machinale geglazuurde groene baksteen en gegoten beton in ornamenten. Zij- en achtergevel uitgevoerd in bruin/gele baksteen.

Metselwerk: Kruisverband met terug liggende voeg.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Typisch dorps Overgangsstijl met invloeden Art-Nouveau en meer historiserende bouwstijlen (decoratie) van rond de eeuwwisseling.

Idem aan Hoofdstraat 24 in spiegelbeeld.

Beschrijving exterieur:

Gevel Hoofdstraat 26 a-symmetrisch met Hoofdstraat 24 erbij gevels symmetrisch uitgevoerd in spiegelbeeld. Ingangspartijen opgevat als middenrisaliet, ter hoogte van dakgoot door daklijst getrokken met sierlijke dakopbouw bestaande uit penanten waartussen golvende borstwering beton. Penanten en borstwering afgedekt met plaatjes van gegoten beton (effect natuursteen).

Hoofdstraat 2: Rechts in gevel ingangspartij in diepe portiek.

Granito aantrede en vloer portiek belegd met terrazzo. Hardstenen dorpel. Hier oorspronkelijke voordeur verloren gegaan. Heden houten paneeldeur in Art-Décostijl. Bovenlicht 2x4 paneeltjes glas in roede. Deurpoort omlijst met siermetselwerk van groene geglazuurde steen. Op muurdam tussen voordeuren Hoofdstraat 24-26 staande ruit uitgevoerd in groene geglazuurde steen. Rechts in gevel op begane grond groot venster met vierdelig kozijn, openslaande ramen en drie bovenlichten gevuld met 2x3, 3x4 en 2x3 panelen groen getrokken glas in roede. Zware bovenlatei van gegoten beton steunend op hoekblokken naast vensterpoort die zijn versierd met staand ruitje.

Op verdieping boven ingangspartijen groot betonnen balkon met houten spijltjes balustrade. Houten balustrade zeer verfijnd uitgevoerd met tussen- en hoekpalen en rijk uitgevoerde spijlen.

Betonnen balkonsteunen verfraaid met geprofileerde verspringende randen. Houten balkondeur met zes panelen glas in roede en in, bovenlicht 2x4 panelen groen getrokken glas in roede. Rechts van balkon Twee staande vensters met bovenlichten 3x3 panelen groen getrokken glas in roede. Ook hier boven lateien en vensterbanken van gegoten beton versierd met hoek/steunblokken.

Gevel staat op plint van gegoten beton die vorm is gegeven alsof het om granito gaat.

Op verdiepinghoogte, tussen venster begane grond en vensters verdieping, decoratieve elementen van gegoten beton met siermotieven staande ruiten. Hier gegoten beton verwerkt alsof het om natuursteen gaat.

Ver overhangende goot met geprofileerde verspringende houten versierde gootsteunen.

Overige gevels niet van toepassing.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

. A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl waarbij de steensoort, helderrode verblendsteen, en historiserende elementen overheersen. Het object heeft alle stijlkenmerken daarvan.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk in de Overgangsstijl van de architect Jos. Van

der Maade uit Rijen. Jos. Van der Maade werkt in de Overgangsstijl anders, klassieker, dan bijvoorbeeld Fr. van Beijsterveldt en J. Aarts uit Rijen die zich meer oriënteren op de Art-Nouveau.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

A.7. Het object neemt binnen het oeuvre van de architect Jos van der Maade uit Rijen een belangrijke plaats in.

B.2. Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing van de Hoofdstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

HOOFDSTRAAT 60

Kadasternummer: Sectie A, nummer 1991

Typering: Kerkgebouw Parochie H. Maria Magdalena

Bouwgeschiedenis:

Alle bouwdoosiers betreffende het kerkgebouw zijn uit het archief van Openbare Werken van de Gemeente Gilze-Rijen verdwenen.

Op de locatie van de huidige kerk stond een kleine kerk die in 1815 terug was gegeven aan de katholieken. Rond 1900 had de parochie ongeveer 1300 katholieken. De kerk was veel te klein geworden en uitbreiding van de oude kerk werd geen optie gevonden. Besloten werd tot de bouw van een nieuw groter kerkgebouw. Gekozen werd voor een ontwerp van de architect J.H.H. van Groenendaal uit 's Hertogenbosch. Deze nam de Maria Hemelvaartkerk te Breda uit 1879 van de architect J.J. van Langelaar als uitgangspunt voor het nieuwe kerkgebouw. Toen de architect klaar was en de plannen goedgekeurd werd het oude kerkje in 1905 afgebroken om plaats te maken voor de nieuwe grote neogotische kerk. Tot uitvoerder werd gekozen de aannemer J. Stevens uit Roosendaal die het kerkgebouw voor F. 94.574,- aannam.

1905. Op 28 maart wordt de eerste steen gelegd voor de nieuwe kerk door de Zeer eerwaarde Heer H. Gillis, pastoor te Rijen.

Tijdens de bouw van de kerk is een noodkerk in gebruik gelegen aan de Tuinstraat.

1906. Op 29 mei van dit jaar wordt de kerk plechtig ingezegend door bisschop Mgr. J. Leyten van het Bisdom Breda. De kerk bezit 1025 zitplaatsen.

1906. In de toren worden vier klokken opgehangen, twee oude uit de vorige kerk en twee nieuwe. Kosten F. 5000,-

Opm. De oudste klok uit 1532, van de hand van Jacob Waghevens uit Mechelen, is heden in het beiaardmuseum te Asten.

De andere oude klok is van 1616 van de hand van Pieter van den Geheim eveneens uit Mechelen.

1925. De kerk krijgt heteluchtverwarming. Tegen de kerk wordt in opdracht van het parochiebestuur een ketelhuis gebouwd. Architect is A. Oomen uit Oosterhout. (Dossier 1925-183, Archief openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Jaren '60 en '70.

Onder invloed van de besluiten van het Tweede Vaticaans Concilie en de sociaal-maatschappelijke veranderingen die erop volgen wordt het interieur van de kerk door de tijd heen versoerd en gewijzigd. Beelden verdwijnen en er komt een nieuw, richting schip, vooruitgeschoven altaar.

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij.

Het object bestaat uit een kruiskerk met zevenzijdige absissluiting aan de oostzijde en een 80 meter hoge toren aan de westzijde.

Gevels: Opgetrokken van machinale rode baksteen. Toepassing machinale gele baksteen en natuursteen in decoratief metselwerk.

Metselwerk: Kruisverband met ondiepe voeg.

Plattegrond; Latijns kruis.

Stijl; Neogotisch.

Opm. Architectuur kerkgebouw zeer verzorgd.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel symmetrisch. Centraal staat ca. 80 meter hoge toren met steile spits. Op begane grond hoofdportaal met hoofdingang tot object.

Spitsboogvormig portaal uitgevoerd tussen steunberen toren. Portaal voorzien van verspringende wangen en afgesloten met grote wimberg met natuurstenen kruisbloem. Onder- en bovenzijde verspringingen portaal uitgevoerd in natuursteen. Verspringingen portaal opgevat als nissen met gebundelde zuiltjes. Beneden verspringingen uitgevoerd met gladde natuursteen, boven zuiltjes met natuurstenen kapitelen in de vorm van eikenblad (=symbool Zegevierende Kerk)

Top wimberg onder kruisbloem voorzien van afbeelding Christus en Maria Magdalena (motief: Noli mi tangere-Raak mij niet aan). Flanken wimberg afgedekt met natuursteen. Spitsboog portaal versierd met gele baksteen. Dubbele houten geklampte deuren met bovenlicht voorzien van natuurstenen traceerwerk in de vorm van vierpas in

cirkel gevuld met glas-in-lood, in zijportalen enkelvoudige geklampte deuren. Alle deurpartijen voorzien van hardstenen dorpel en alle geklampte deuren voorzien van ijzeren beslag in de vorm van natuurlijke/florale motieven (gestileerde boomtakken en bloemen). Vloer portaal belegd met hardsteen. Bovendeel steunberen naast portaal versierd met schijnnissen met verdiepte binnenvelden en afgedekt met zadeldakjes van natuursteen met piron. Dit deel toren afgesloten met geveldeel met verdiepte gevelnisjes voorzien van spitsboogjes.

Tweede deel toren gevat tussen steunberen voorzien van groot spitsboogvenster gevuld met glas-in-lood. In zijgevels blinde verdiepte gevelvelden van

schoonmetselwerk. Gevel tweede bouwlaag afgesloten met brede laag siermetselwerk van gele en rode baksteen in de vorm van vlechtwerkmotief.

Gevel derde verdieping toren gevat tussen steunberen voorzien van twee spitsboogvensters met natuurstenen traceerwerk gevuld met glas-in-lood. Rondom toren deze vensters opgevat als verdiepte gevelvelden gevuld met schoonmetselwerk. Steunberen op deze verdieping voorzien van verticale geprofileerde lijst. Onder vensters siermetselwerk van gele baksteen. Ter hoogte basis

venster en basis spitsboogjes vensters speklagen van gele baksteen. Rond spitsboogjes vensters versiering in de vorm van siermetselwerk van gele baksteen en gevelveld derde bouwlaag toren afgesloten met siermetselwerk van gele baksteen en gemetselde tandlijst waarop balustrade bovenste verdieping toren..

Vierde bouwlaag toren bestaat uit achthoekige lantaarn. Op derde bouwlaag rondom lantaarn op hoeken steunberen doorgetrokken als reuze pinakels. Pinakels halverwege verbonden met achthoekige lantaarn door luchtboog. Pinakels versierd met natuursteen. Tussen pinakels balustrades van natuursteen.

Lantaarn aan alle zijde voorzien van galmgaten met houten schutten. Lantaarn bekroond door natuurstenen balustrade met op de hoeken steeds een kleine pinakel van natuursteen. Op lantaarn hoge achthoekige spits belegd met donkergrijze leien. Spits voorzien van houten dakkapellen aan bovenzijde symbolisch als "kroon" rondom toren uitgevoerd. Spits bekroond met bol en ijzeren kruis.

Links en rechts van toren doop- en bidkapel met driezijdige absis en afgedekt met veelzijdige daken belegd met donkergrijze leien. Kapellen voorzien van zich verjongende steunberen.

Verjongingen afgedekt met natuursteen.

Geveldelen tussen steunberen opgevat als verdiepte gevelvelden aan basis voorzien van halfsteens uitgemetselde plint en aan bovenzijde afgesloten met siermetselwerk in de vorm van tandlijsten van gele en rode baksteen.

Tegen zuidzijde toren

achthoekige traptoren tot op hoogte derde bouwlaag afgedekt met achthoekig spitsje belegd met donkergrijze leien. Op steunbeer noordzijde zijkapel natuurstenen beeld van Willibrordus op natuurstenen sokkel en onder natuurstenen overhuiving met prachtig beeldhouwwerk in de vorm van wimbergen..

Zijgevels kerkgebouw en gevels transeptarmen idem verwerkt. Heldere travee indeling met steunberen. Tot de daklijst zich verjongende steunberen waartussen verdiepte gevels met spitsboogvensters. Traceerwerk van gele natuursteen. Spitsboogvensters gevuld met glas-in-lood. Over basis kerk en bijgebouwen dubbele rij speklagen met siermetselwerk ertussen van, om en om, rode en gele baksteen. Daarboven, gelijk verdeeld over geveldelen vier speklagen van gele baksteen en spitsbogen helmen (=bovenzijde) vensters steeds versierd met siermetselwerk van gele baksteen. Alle geveldelen met vensters, zowel die van zijbeuken als die van de lichtbeuk, opgevat als verdiepte gevelvelden voorzien ter hoogte van helmen vensters en rondom helmen van dubbele speklaag met ertussen siermetselwerk van gele en rode baksteen en alle ook idem afgesloten met siermetselwerk in de vorm van dubbele tandlijsten van gele en rode baksteen.

Gevels transeptarmen voorzien van groot spitsboogvenster gevuld met natuurstenen traceerwerk glas-in-lood. Top van gevel transeptarmen versierd met spitsboogvormige verdiepte gevelvelden, trapsgewijs oplopend en rijk gedecoreerd met speklagen van gele baksteen. Top gevels transeptarmen bekroond met kruisbloem van natuursteen.

Gevels sacristie, gelegen in oksel zuidtransept-koor, aan lange zijde voorzien van spitsboogvenster en erboven fries van blinde nissen. Kopszijde op begane grond twee groepen van twee gekoppelde vensters met natuurstenen vensterbanken en traceerwerk gevuld met glas-in-lood en afgesloten met segmentvormige boogjes gevat onder in gevel gemetselde ontlastingsboog.

Topgevel kopse zijde (oosten) voorzien van twee spitsboogvenstertjes en trapsgewijs oplopend siermetselwerk van rode baksteen. Brede speklaag die rondom kerk loopt doorgetrokken over gevel sacristie.

Dakpartij:

Beschrijving interieur:

Het interieur van de kerk is in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw sterk versoberd.

Oorspronkelijke aankleding grotendeels door atelier Cuypers-Stoltenberg uit Roermond met glas-in-loodramen van Fr. Nicolas uit Roermond.

Gemetselde ronde pijlers met colonetten ertegen voorzien van natuurstenen bladkapitelen. Gemetselde scheibogen en colonetten toprijzend tot aan gemetselde gewelven. Spaarvlakken scheibogen en binnenvelden langs wanden zijbeuken en koor wit gestuct.

Vloer kerkruiimte belegd met veelkleurige tegels in allerlei patronen. Vloer koorpartij uitgevoerd met aantrede ter hoogte transept.

Motivering tot plaatsing;

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de neogotische stijl en bevat alle stijkenmerken daarvan.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van de het werk van de architect J.H.H. van Groenendaal uit 's Hertogenbosch.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Noord-Brabant in het algemeen en van Gilze-Rijen in het bijzonder.

A.7. Het object neemt binnen het oeuvre van de architect J.H.H. van Groenendaal uit 's Hertogenbosch een belangrijke plaats in. De kerk wordt beschouwd als het mooiste neogotische ontwerp dat de bouwmeester binnen zijn oeuvre maakte.

B.2. Het object hoort tot de historische bebouwing van de Hoofdstraat en vormt daarbinnen een geheel eigen invulling.

B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging midden in het centrum van Rijen. Voor de bevolking doet de toren altijd dienst als het vertrouwde element in het gezicht op Rijen in het algemeen en binnen het dorp in het bijzonder dat nooit zal verdwijnen en/of weggaan. De toren heeft als zodanig duidelijk de functie van "landmark".

C.1. Aan het object zijn voor de bewoners van (Gilze-)Rijen herinneringen verbonden in de meest brede zijn van het woord. Iedereen kwam een of meerdere malen in deze kerk (Doop, Eerste Communie, vormsel, trouwen, begrafenis, Kerstmis, Pasen en Pinksteren, etc.)

C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociaal-maatschappelijke en religieuze geschiedenis van (Gilze-)Rijen.

HOOFDSTRAAT 148

Kadasternummer: Sectie a, nummer 2820

Typering: Woonhuis

Bouwgeschiedenis:

1909. Het object wordt ontworpen en gebouwd door de architect C. Schaffelaar als zijn eigen woonhuis/architectenbureau.. (Dossier 1909-1289, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)
1963. Achter in de tuin wordt in opdracht van de fa. C. Schaffelaar uit Rijen een machineberging gebouwd. Architect is J.J. Keusters uit Gilze. (Dossier1963-99).

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij met de kopse kant naar de straat.

Het object telt een bouwlaag met een slaapkamer/zolderverdieping onder een Mansarde dak belegd met donkergrijze Muldenpannen. Links van het object aanbouw over een bouwlaag vlak afgedekt. Gevels; Opgetrokken van machinale rode baksteen. Toepassing machinale oranjekleurige baksteen in geveldecoratie.

Metselwerk: Kruisverband met gladde voeg. Zijgevels van mindere kwaliteit machinale rode baksteen.

Plattegrond; Onregelmatige rechthoek.

Stijl: Overgangsstijl met voornamelijk invloeden van Eclectische- en Art-Nouveaustijl.

Opm. Architectuur speels.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel a-symmetrisch. Op begane grond links twee hoge staande vensters, T-type schuiframen (vernieuwd), Opm. Heden raam een paneel glas en bovenlicht half gedicht door aanleggen verlaagd plafond in voorkamer. Gegoten betonnen vensterbank opgenomen in plint over gehele breedte gevel. Houten kozijnen. Vensterpoort afgesloten met segmentvormige latei van rode baksteen in strekverband. Latei voorzien van hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc. Boven latei een laag oranje baksteen.

Rechts in gevel ingangspartij in diepe portiek. Poort ingangspartij decoratief gemetseld met hoefijzerboog. Hoefijzerboog aan basis versierd met hoekblokken ("salutin"-motief) van stuc. Boog van rode baksteen in strekverband versierd met blokken van stuc (sluiten aan op speklagen van stuc in frontgevel) en ook hier rond boog een laag oranjekleurige verblendstenen.

Op verdieping afgeplatte topgevel. In topgevel twee staande vensters (kozijnen vernieuwd) Openslaande ramen met gegoten betonnen vensterbanken. Vensterpoorten afgesloten met segmentvormige latei van rode baksteen in strekverband.

Boven en tussen vensters gevel halfsteens uitgemetseld en decoratief verwerkt met console motief aan basis liseen tussen vensters en segmentboog versierd met hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc. Ook hier boog afgezet met een laag oranje verblendsteen.

Topgevel voorzien van schoudertjes. Schoudertjes gestuct. Flanken topgevel versierd met trapsgewijs oplopend stucwerk en afgedekt met gestucte plaatjes. Bovenzijde topgevel bestaande uit grote

gegoten betonblokken (reuze rusticamotief) gevat tussen hoekpenanten. Penanten en blokken witgestuct. Tussen deze gevelbeëindiging en de twee onderliggende vensters geveldecoratie in de vorm van een cirkel van oranje verblendsteen in strekverband waarvan binnenveld witgestuct. Links aan voorgevel aanbouw over een bouwlaag iets terugliggend ten opzichte van frontgevel. In aanbouw een groot liggend kozijn met twee bovenlichten (vernieuwd). Gestoken vensterbank van bruine geglaazuurde tegels. Uitbouw rondom voorzien van open betonnen dakbalustrade. Gevel staat op gepleisterde plint. Plint loopt door over aanbouw links van object. Ter hoogte onderdorpels, wisseldorpels en bovendorpels vensters over gehele breedte gevel speklagen van stuc. Van schouder tot schouder over gehele breedte basis topgevel stuclaag. In stuclaag vensterbanken van vensters in topgevel opgenomen. Frontgevel aanbouw plat afgedekt voorzien van speklagen van stuc ter hoogte vensterbank en bovendorpel venster en een als basis motief voor fries boven in geveltje. Zijgevel rechts blind uitgevoerd. Voor oude gevel een nieuwe gevel gezet in Vlaams verband. Langs zijgevels lijstgoten (vernieuwd). Achtergevel: Niet van toepassing.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

- A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl waarin Eclectische stijlmotieven en Art-Nouveaustijl invloeden domineren.
- A.1.b. Het object valt op door totale uitvoer van stijl.
- A.2.a. Het object is, op de vensterpartijen na, gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur. Opm. Het verdient hier sterk aanbeveling de vensterpartijen wat indeling betreft en het aanbrengen van glas-in-lood in de bovenlichten zo snel mogelijk in de oude situatie te herstellen.
- A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.
- A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect C. Schaffelaar uit Rijen. Schaffelaar wilde voor zichzelf als dorpsarchitect een representatief huis bouwen.
- A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.
- A.7. Het object neemt binnen het oeuvre van de architect C. Schaffelaar uit Rijen een belangrijke plaats in.
- B.2. Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van de Hoofdstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.
- C.3. Het object vormt als het woon-werkhuis van de architect C. Schaffelaar een aspect van de sociale geschiedenis van Rijen.

JULIANAstraat 34

Algemene gegevens

Kadastraal nummer : Gilze en Rijen, sectie B, nr. 3458
Huidige functie : woonhuis

Monumentbeschrijving

Situering en hoofdvorm

In het uiterste zuiden van Rijen bevindt zich in het hoger gelegen gebied de Haansberg, in de directe nabijheid van het vliegveld en de rijksweg, het voormalige fabriekscomplex van de N.V. Lederfabrieken "Noord Brabant". Op de plaats van de fabriek is onlangs een woningbouwcomplex opgetrokken in een vormentaal die refereert aan het oude gebouw. Een oude schoorsteen is daarbij blijven staan. Rechts van de nieuwbouw ligt de voormalige directeurswoning van het complex. Het object is op enkele

meters van de noord-zuid gesitueerde Julianastraat gelegen in een ruime voortuin. De nokas van het gebouw ligt parallel aan de weg, zodat de voorgevel naar het westen is gericht. Het perceel is toegankelijk via een oprit aan de linkerzijde van het pand. Aan de achterzijde ligt een ruimte tuin, waarin zich een schuilkelder uit 1940 bevindt.

De directeurswoning werd aanvankelijk gebouwd in 1910 door de Rijense architect Piet Aarts. In 1930 werd het bestaande pand fors uitgebreid door een architect uit Ginneken. De oude woning werd in het nieuwe gebouw opgenomen, maar aan de buitenzijde is daarvan weinig te zien. Het volumineuze pand heeft de uitstraling van 1930.

Het grotendeels tweelaags pand heeft een samengestelde plattegrond. Aan de achterzijde bevindt zich haaks een lager tweelaags en achteraan eenlaags volume dat tot de eerste bouwfase behoort. De gevels van het hoofdvolume zijn opgetrokken in donkerrode baksteen en gemetseld in Noors verband met een iets terugliggende voeg. Onderaan de gevels bevindt zich een trasraam, dat wordt beëindigd door een rollaag. De achtergevel en gevels van de haakse uitbouw uit 1910 zijn gepleisterd en wit geschilderd. Het hoofdvolume wordt afgedekt door een geknikt schilddak met rode verbeterde Hollandse pannen. Op de hoeken van het dak staan rode pironen. Op één hoek staat een windvaan met een haan van recente aard. Het dak heeft brede overstekken en houten bakgoten aan alle zijden. Het haakse volume uit 1910 is voorzien van een plat dak met een houten daklijst. Het houtwerk heeft de kleuren wit en donkergroen. De meeste openingen hebben nog de oorspronkelijke invulling; de glas-in-loodramen zijn voorzien van voorzetramen.

Voorgevel

De voorgevel heeft een symmetrische indeling. Zowel links als rechts bevindt zich een driezijdige erker over twee verdiepingen. Op een stenen borstwering bevindt zich zowel bij de begane grond als bij de verdieping een vijfruits venster met glas-in-loodvulling. Op de begane grond zijn de vensters tevens voorzien van vijf glas-in-loodramen. De borstweringen op de verdieping is een ruitvormige gebakken tegel met de beeltenis van een haan geplaatst.

In het midden bevindt zich op de begane grond een deurpartij in de vorm van een melkmeisje met glas-in-loodvulling. De deur biedt toegang aan een terras, dat door twee lage gemetselde muren als het ware wordt omarmd.

Op de verdieping bevindt zich eveneens een deurpartij met glas-in-loodvulling; deze biedt toegang tot een breed houten balkon.

Op het dak bevindt zich

een brede houten dakkapel met vier vierruits ramen met glas-in-loodvulling. De dakkapel heeft een plat dak, maar in het midden bevindt zich een zadeldak met houten geveltop. De randen zijn voorzien van een houten lijst.

Linkerzijgevel

De linkerzijgevel van de haakse uitbouw van de achtergevel bevat een dubbele houten deur. Verder vooruitspringend bevindt zich een eenlaags garage. Deze bevat hoog in de gevel een drietal

gekoppelde liggende enkelruits ramen tussen rollagen. Het volume is voorzien van een plat dak met houten overstek. Verder naar rechts bevat het hoofdvolume onder een rollaag een gekoppeld liggend en staand raam met bovenlicht en glas-in-loodvulling, ter hoogte van de vestiaire en hal.

Rechts hiervan springt

de entreepartij van het gebouw naar voren ten opzichte van de hoofdmassa. De entree bestaat uit een houten paneeldeur met links een hooggeplaatst zijlicht met glas-in-loodvulling dat om de hoek doorloopt. Rechts van de deur is in siermetselwerk een brievenbus gecreëerd. Boven de entree bevindt zich een afdak dat links op de hoek rust op een houten pijler op een laag muurtje. Rechts is een bloembak tegen de gevel gemetseld en bevinden zich op de hoeken van een licht vooruitspringend volume glas-in-loodramen. Uit dit volume rijst een gemetselde schoorsteen op tegen de gevel van het hoofdvolume. Boven de voordeur bevindt zich ter hoogte van de verdieping onder een rollaag een liggend drieruits venster met glas-in-loodvulling.

Rechterzijgevel

De rechterzijgevel bevat links op de begane grond een uitgebouwd enkelruits raam met drieruits bovenlicht. Het betreft een latere wijziging. Op de verdieping bevinden zich twee gekoppelde enkelruits ramen. Voor het overige is de rechterzijgevel van het hoofdvolume blind. Op het dak bevindt zich een brede houten dakkapel met een plat dak en drie vierruits ramen met glas-in-loodvulling.

Verder naar rechts bevindt zich enkele meters terugliggend de haakse uitbouw die uit 1910 stamt.

Die bevat aan deze kant op de begane grond van het tweelaags gedeelte een paneeldeur, een T-venster en een paneeldeur, geplaatst in een gesneden kozijn. Op de verdieping zijn twee stolpramen aanwezig. Het eenlaags gedeelte geheel rechts bevat een lagere paneeldeur, een opgeklampte deur, een smal getoogd zesruits raam, een opgeklampte deur en een klein getoogd vierruits raam. De deurkozijnen zijn gesneden.

Achtergevel

Links op de begane grond van het hoofdvolume bevindt zich een stalen deurpartij in de vorm van een melkmeisje. In het pleisterwerk boven de stalen latei tekent zich een boog af. De verdieping is blind. Rechts springt de gevel iets naar voren. Op de hoek van dit gedeelte bevindt zich op de begane grond een driedelig venster met driedelig bovenlicht en op de verdieping een driedelig venster. Dit gedeelte is nog gepleisterd en wit geschilderd.

Verder naar rechts bestaat de gevel van het hoofdvolume uit schoon metselwerk. Hierin bevinden zich op de verdieping een klein en een groter enkelruits venster. Door het dak van het hoofdvolume steekt een hoge gemetselde schoorsteen. Op het dak bevindt zich verder een brede houten dakkapel met een plat dak en drie vierruits ramen. Hoger in het dak ligt een tuimelvenster van recente aard. De achtergevel van de haakse uitbouw uit 1910 is blind. Op de hoek van het tweelaags gedeelte van de uitbouw staat een opvallend hoge gemetselde schoorsteen. De garage bevat aan de achterzijde een grote garagedeur.

Schuilkelder

In de achtertuin van het pand bevindt zich een schuilkelder uit 1940, gebouwd in opdracht van de toenmalige eigenaar van het woonhuis. Het object is toegankelijk via een houten deur met een ruitje boven de grond. Een rechte steektrap leidt naar de rechthoekige ruimte van gewapend beton onder de grond. Tegenover de entree was tot voor kort een ontsnappingsluik in de kelder. De ruimte is voorzien van elektriciteit en een stookopening. De muren zijn beschilderd met het interieur zoals dat in de woning was in 1940 en decoratieve patronen. De schilderijen zijn echter ver vervaagd.

Toegang tot de schuilkelder

Interieur schuilkelder vanaf de ingang

Interieur schuilkelder richting de ingang

Waardering

Cultuurhistorische waarden

De voormalige directeurswoning is van belang als uitdrukking van de culturele en sociaaleconomische ontwikkeling van het dorp Rijen. Het gebouw is nauw verbonden met de geschiedenis van de N.V. Lederfabrieken "Noord Brabant". Het pand is tevens van cultuurhistorisch belang als voorbeeld van de typologische (door)ontwikkeling van een woning op stand.

De schuilkelder is van cultuurhistorisch van belang als representant van ontwikkelingen die in deze omgeving plaatsvonden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

De woning is architectuurhistorisch van bijzonder belang vanwege de hoogwaardige kwaliteiten van het ontwerp in een architectuur die karakteristiek is voor de jaren 1930. Deze architectuur uit zich in detailleringen zoals het metselwerk, de vormgeving en plaatsing van de vensters, de erkers aan de voorzijde en de indrukwekkende kap. Van de eerste bouwphase is op het eerste gezicht aan de buitenzijde weinig te zien.

Situationele en ensemblewaarden

Het woonhuis is van bijzondere betekenis als essentieel onderdeel van het complex van de N.V. Lederfabrieken "Noord Brabant". De schuilkelder is van bijzondere betekenis als een onderdeel van het woonhuis dat in de jaren 1940-1945 en wellicht later kennelijk nodig werd geacht.

Het pand is vanwege de ligging aan de doorgaande Julianastraat van stedenbouwkundige en beeldbepalende betekenis voor het aanzien van de omgeving.

Gaafheid en herkenbaarheid

Het pand is van bijzonder belang wegens de architectonische gaafheid van de hoofdvorm, indeling en detailleringen. Ook is er belang vanwege de waardevolle accumulatie van twee historische bouwfasen.

Zeldzaamheid

Binnen de gemeente Gilze-Rijen is het woonhuis in architectuurhistorisch en bouwhistorisch opzicht zeldzaam. Als onderdeel van een fabriekscomplex is er sprake van relatieve zeldzaamheid; de combinatie directeurswoning-fabriek komt in Gilze-Rijen nog meer voor. De aanwezigheid van een particuliere schuilkelder in de achtertuin betreft vrijwel zeker een absolute zeldzaamheid voor de gemeente en mogelijk voor de wijde omtrek

JULIANASTRAAT 38, SCHOORSTEEN, Voormalige lederfabriek "Noord-Brabant".

(Tevens: Voormalige behangselpapierfabriek Rath en Doodeheefver).

Kadasternummer: Fabriek Sectie B.9. 3459, directeurswoning Sectie B 3458 (voorheen Sectie B 2062 en B 3066)

Typering: Voormalig fabrieksgebouw, heden herbouwd in visie Kritische Rekonstruktion

Foto: Dagpauwoog Design, Margot Wijbrans

Bouwgeschiedenis:

1906. Op 5 mei van dit jaar wordt voor het eerst melding gemaakt van het plan te komen tot de oprichting van een Naamloze Vennootschap die de stichting van een grote lederfabriek in de gemeente Rijen moet voorbereiden. Het zijn de heren C. Uytendaal sr. en C. van Bijsterveldt die de mogelijkheden daartoe gaan onderzoeken alsmede een locatie zullen uitzoeken voor het toekomstige bedrijf. (Met dank aan B. van Bijsterveldt)

1908. De plannen voor de nieuwe fabriek zijn gereed. De omvang van het toekomstige bedrijf is bekend alsmede de locatie in de nabijheid van het spoor en de (heden oude) weg van Breda naar Tilburg. Financierders (de Bank van van Mierlo en de Bankier J. Laurijssen beide uit Breda en de Hanzebank te 's Hertogenbosch) alsmede de arbeidsmarkt worden benaderd om de haalbaarheid van de realisering van de plannen te bestuderen. (Met dank aan B. van Bijsterveldt).

1909. De plannen voor de bouw van de fabriek krijgen vanaf het begin grote steun. Nadat ook van gemeentewege medewerking wordt toegezegd in de vorm van het ontsluiten van het gekozen

bouwterrein en de medewerking aan het slaan van een eigen waterput krijgen de plannen voor de oprichting van de beoogde Naamloze Vennootschap concrete vorm. Op 20 februari van het jaar is het zover en is de oprichting van de Naamloze Vennootschap een feit.

1910-1911. 11 januari 1910 wordt de N.V. Lederfabriek "Noord-Brabant" gesticht waarna meteen met de voorbereidende grondwerkzaamheden tot de bouw van de fabriek wordt begonnen. De fabriek, vier bouwlagen hoog, met machinekamer/ketelhuis en portierswoning wordt gebouwd naar het ontwerp van de architect P. Aarts uit Rijen. Het fabriekscomplex meet 54,66 m in de lengte en is 44,66m breed. De machinekamer met schoorsteen worden aan de voorzijde van het gebouw gepland met het oog op de makkelijke toevoer van kolen. In oktober 1911 kan het gebouw worden ingericht en al in november van dat jaar vinden de eerste productieactiviteiten plaats.

Schoorsteen:

Schoorsteen klassiek gebouwd naar 19^e eeuwsmodel. In zijn geheel taps toelopend, voorzien van brede ronde onderbouw met rookkamer annex roetpoort waarboven een rand siermetselwerk die overgang markeert naar hoofdlichaam schoorsteen over 16 meter. Schoorsteen bekroond door kop, kwartsteen uitgemetseld in licht wijkend bolvorm en voorzien van siermetselwerk in vorm halfsteens uitgemetseld druppelmotief rondom kop. Kop voorzien van rookrand.

Bij de wederopbouw van het object is de schoorsteen in zijn geheel gerestaureerd. De schoorsteen komt in aanmerking om als zelfstandig gemeentelijk monument te worden aangemerkt.

Algemeen:

Het object heeft voor de gemeente Gilze-Rijen grote cultuur-historische waarde.

Aan het object zijn voor de bevolking van Gilze-Rijen veel herinneringswaarden in de meest brede zin van het woord verbonden.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een prachtig voorbeeld binnen de gemeente Gilze-Rijen en heeft voldoende kwaliteiten om in aanmerking te komen voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

A.1.b. Het object is een mooi voorbeeld van een herinnering aan een voor Gilze-Rijen belangrijk industrieel object

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.4. Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object behoort tot het oeuvre van de architect P. Aarts uit Rijen.

B.3. Het object heeft ter plaatse een groot beeldbepalend karakter en is derhalve van belang vanwege zijn ligging.

C.1. Aan het object zijn herinneringswaarden verbonden in de meest brede zin van het woord.

C.2. Het object is van belang vanwege de industriële geschiedenis van Gilze-Rijen.

C.3. De watertoren en de markante schoorsteen zijn ouder. Zij vertegenwoordigen een aspect van de industriële geschiedenis van Gilze-Rijen.

Met name de schoorsteen is uniek te noemen en vormt sinds de restauratie van het object een eigentijdse invulling binnen de bebouwing (B.2) . Opm. Niet alleen is de architectuur van de schoorsteen verzorgd maar door de tijd heen zijn zoveel schoorstenen in Gilze-Rijen afgebroken dat gegeven object nog maar een van de weinige is die over is.

De schoorsteen is een buitengewoon mooi historisch element van de oude fabriek. Het is een landmark voor Rijen-zuid en wijst tevens op de geschiedenis van het complex als industrieel erfgoed. De schoorsteen is, nu het fabriekscomplex is verbouwd tot wooncomplex, een symbool voor de bewoners van Gilze-Rijen dat herinnert aan de oude lederfabriek en papierbehangselfabriek waar veel van hun voorouders werkten.

NASSAULAAN 62

Kadasternummer: Sectie A, nummer 3984, voorheen
Sectie A, nummer 3510

Typering: Voormalige Maria Boodschapkerk, heden Multi functioneel centrum "De Boodschap".

Bouwgeschiedenis:

1961. Het object wordt gebouwd in opdracht van het Bestuur van de Rk. Parochie Maria Boodschapkerk naar een ontwerp van de architect H.M. Koldewey uit Voorburg. Het object krijgt een glas-in-beton gevel, hellend dak (theaterkerk) en een toren van ca. 20m hoog. Kosten 460.000,-. (Dossier 1961-214, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1984. Het object wordt verbouwd tot Biblio-Musica, met ruimte (rechts) voor een bibliotheek en (links) een ballet/muziekzaal, inclusief podium en keukentje. Boven in het object komt een expositieruimte. De verbouwing, inclusief het plaatsen van een nieuwe centrale verwarming wordt verzorgd door het Architectenbureau Sturm architecten uit Roosendaal. Rond de voormalige kerk wordt de parkeerruimte uitgebreid en Gemeente Beplantingen zorgt voor een nieuwe aankleding. (1964-181,

Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1995. Het object wordt opnieuw verbouwd. Het object wordt verbouwd tot multifunctioneel centrum.

Aan de achterzijde wordt een nieuw gedeelte aangebouwd naar een ontwerp van de architect Gerard Derks uit 's Hertogenbosch. De verbouwing/uitbreiding van het object bestaat uit een wigvormige zaalaanleg in de bestaande bouw met nieuwbouw er omheen zoals een peuter speelzaal, berging voor stoelen, nieuwbouw bibliotheek met nevenruimtes en een nieuwe uitbreiding aan de oostzijde waar de Bond voor Ouderen vergadert. Kosten F. 43.482,-. (Dossier 1995-173, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1998. Het object, multifunctioneel centrum "De Boodschap" geheten wordt opnieuw verbouwd en uitgebreid. Het object wordt herbestemd tot Cultureel Centrum. Er komt ruimte voor een dagopvang, het geven van cursussen, een jongerensoos, creativiteitsruimte, een grote zaal (muziek maar ook exposities) en een theaterzaal. Kosten F. 264.375,-. (1998-229, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij.

Het object telt deels (oude voormalige kerkgebouw) met lessenaarsdak, deels een bouwlaag plat afgedekt.

Gevels: Het overgrote deel van de gevels is bekleed met machinale rode baksteen. Het front van het object bestaat uit een gevel van glas-in-beton.

Metselwerk: wildverband met vlakke voeg.

Plattegrond: Rechthoekig en deel (achterzijde) segment-vormig

Stijl: ---

Beschrijving exterieur:

Frontgevel object a-symmetrisch.

Links van hoofdlichaam moderne aanbouw op plint van baksteen met zowel beneden en boven twee gekoppelde vensters met driedeligen kozijnen waarvan zijdelen met bovenlichtje. Vensterbanken van zwarte tegels, op verdieping hoogte trespa en kunststof kozijnen.

Voormalige kerkgebouw a-symmetrisch met zeven traveeën (assen) en met front van glas-in-beton.

Links in frontpartij (as twee) ingangspartij tot object met dubbele houten geklampte deuren met zijlichten, voorzien van een grote betonneluifel.

Daklijst object afgetimmerd met hout.

Toren met klokkentoren in zesde as. Front toren met gesloten deel schoonmetselwerk en links en rechts zes strookvensters vanaf grond over gaande in open klokkentoren. Strookvensters gevuld in onderste deel vier paneeltjes glas en daarboven steeds drie paneeltjes glas boven elkaar. Beton –in-glasgevel gevat tussen doorgetrokken zijmuren van voormalig kerkgebouw. Voorzijden van voormalig kerkgebouw aflopend in vorm lessenaarsdak naar achter.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

Betreft alleen voormalige Maria Boodschapkerk.

A.1.a. Het object, is een goed voorbeeld van een jaren '60 kerkgebouw zoals na het IIe Vaticaans Concilie van 1961 in zwang raakte. Het model werd een z.g. "theater-kerk" en materialen als glas en beton mochten voor het eerst worden toegepast. (Daarvoor schreef de kerkelijke codex het gebruik van de traditionele materialen hout, baksteen en glas en/of glas-in-lood voor) Het object heeft alle typische kenmerken van beschreven nieuwe bouwtrant. Ook al is het object herbestemd, de vernieuwende uitgangspunten van 1961 zijn nog steeds zeer goed herkenbaar.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering.

A.5.a. Het object vertegenwoordigt een unieke bouw techniek wat betreft het materiaalgebruik in de frontgevel. Deze is opgetrokken van glas-in-beton.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect H.M. Koldewey uit Voorburg.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuur geschiedenis van Gilze-Rijen.

C.1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord. Vele Rijenaren werden hier gedoopt, trouwden er of werden vanuit dit voormalig kerkgebouw begraven.

C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de religieuze geschiedenis van Gilze-Rijen in het algemeen en van Rijen in het bijzonder.

RAADHUISPLEIN 1

Kadasternummer: Sectie A, nummer 5293

Typering: Gemeentehuis

± 1965

Bouwgeschiedenis:

Oorspronkelijk stond het gemeentehuis van Gilze-Rijen in Gilze. Het raadhuis was aldaar gevestigd achtereenvolgens aan de:

1. Raadhuisstraat (voormalige Domineeswoning van 1796-1921. In 1944 object verwoest), daarna aan
2. Nieuwstraat 22 (1921-1939/39 en 1944-1961),
3. Nieuwstraat 1 (voorm. "Villa Mol" idem 1944-61), tenslotte werd een nieuw gebouwd op de hoek
4. Nerhovensestraat-Boslaan (1939-1944) Laatstgenoemde werd door de Bezetter opgeblazen in 1944.

Het gemeentebestuur moest zich daarna behelpen met diverse locatie waarvan de twee belangrijkste waren het voormalige gemeentehuispand Nieuwstraat 22 dat werd aangevuld met de "Villa Mol" (Bisschop de Vetplein 1-Nieuwstraat 1).

Omdat Rijen naar de mening van het gemeentebestuur in de toekomst meer potentieel in zich had dan Gilze werd het gemeentehuis verplaatst van Gilze naar Rijen. Gilze kreeg een steunpunt in de

"Villa Mol", terwijl op de resten van het oude opgeblazen gemeentehuis op Nerhoven een technische school werd gebouwd.

1960-1961. In opdracht van het gemeentebestuur van Gilze-Rijen wordt begonnen met de bouw van een nieuw gemeentehuis in Rijen naar de ontwerpplannen van het Architectenbureau Ir. A. Siebers en Ir. W. van Dael. De bouw wordt goedgekeurd op 24-6-1960. (Dossier 1960-000, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1978. Het gemeentehuis is te klein geworden en moet worden uitgebreid. Er ontstaat een strijdvrage hoe dit moet gebeuren. Wordt het gebouw uitgebreid in dezelfde Traditioneel Delftse Schoolstijl waarin het werd ontworpen of mag dat gebeuren in de Traditioneel Bossche Schoolstijl zoals wordt voorgesteld door het Architectenbureau Ruys en Bolder uit Breda. (Dossier 1978-000, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1981. Het bestaande gemeentehuis wordt ingrijpend verbouwd naar een ontwerpplan van het Architectenbureau Ruys & Bolder uit Breda. De Traditioneel Delftse Schoolstijl waarin het gebouw werd ontworpen wordt deels gewijzigd en deels aangevuld (etage) met architectuur naar de Traditioneel Bossche Schoolstijl. (Dossier 1981-55, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1999. Het gemeentehuis wordt vergroot. Aan de westzijde wordt een grote nieuwbouw toegevoegd die wordt gebouwd naar een ontwerp van het Adviesburo ruimtelijke ordening & bouwdevelopment Dhont uit Breda. De nieuwbouw doet dienst als lokettenplaats voor de burgerbevolking van Gilze-Rijen (begane grond) en op de twee bouwlagen erboven als kantoorruimte.

(Dossier 1999-037, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1999. De asbesthoudende beplating in het gebouw wordt verwijderd. (Dossier 1999-006, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

2008. In de gevel wordt een nieuwe deur aangebracht. (Dossier 2008-88 en 2008-147, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen).

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij.

Het object telt twee grote bouwdelen. Het eerste uit (1960-61 en 1980-81) is opgetrokken van machinale rode baksteen en donkerrode bakstenen speklagen met toepassing van gegoten beton (bijv. lateien deur- en vensterpoorten) en is afgedekt met een laag zadeldak bedekt met bitumendakbedekking. In interieur bouwdeel 1960 toepassing machinale grijs-witte baksteen. Links van dit gedeelte staat de toren uit dezelfde tijd. Het tweede gedeelte, gelegen ten westen van bestaande hoofdbouw, is uitgevoerd in beton met hardgebakken grijze tegels als gevelbekleding en aluminium- houtenkozijnen en glas.

Metselwerk:

Plattegrond: Onregelmatige rechthoek.

Stijl: Deels Traditioneel Delftse- en Bossche Schoolstijl (oude hoofdbouw), deels Hightech-architectuur (aanbouw westzijde)

Beschrijving exterieur:

Bouwdeel 1960.

Frontgevel oostzijde (voorgevel oudbouw) symmetrisch. Links van ingangspartij in plint zes verdiept liggende velden gevuld raam, ventilatierooster, raam, ventilatierooster, twee ramen.

Rechts van ingangspartij in plint zes verdiept liggende velden gevuld met zes vensters voor verlichting kelder.

Op begane grond in midden drie treden met bordes en drie treden naar bordes ingangspartij tussen muurtjes. Verdiepte ingangspartij. Op trede trap twee leuning van ijzeren buizen.

Trede en bordes natuursteen. Muurtjes afgedekt met beton platen Verdiepte ingangspartij omrand met betonnen band en ondersteund door vier ronde kolomen. Terugliggend samen gesteld kozijn links vijfde liggend staand venster met in eerste, derde en vijfde deel twee groten panelen glas, in tweede en vierde deel midden in een groot paneel en boven en onder een klein paneel glas.

Gekoppeld met ingangspartij met bovenlicht en openslaande deuren. Per deur vijf panelen glas. Hiernaast een driedelig venster idem ingedeeld als voorgaande.

Dan een ingangspartij met bovenlicht en deur met vijf panelen glas. Laatste een staand venster twee grote panelen glas. Alle vensters en deurpartijen vormen samen een kozijn. Houtenkozijn met deurpartij en zijlichten (vernieuwd 1981). Links van ingangspartij in plint zes verdiepte gevelvelden liggend Twee gekoppelde hoge staande vensters met onderlicht links van ingangspartij. Vensters gescheiden door anderhalfsteens muurdam. Direct daarnaast balkonpartij op pilaar van gegoten beton.

Balustrade balkon eveneens van beton. Op frontpartij balkon wapen gemeente Gilze-Rijen. Enkelvoudige gesloten deurpartij geeft vanuit Raadhuis toegang tot balkon. Rechts van ingangspartij vier staande gekoppelde vensters met onderlicht eveneens gescheiden door anderhalfsteens muurdam.

Op verdieping boven ingangspartij twee maal twee gekoppelde vensters met een paneel glas. Vensters gescheiden door anderhalfsteens muurdammen. Links en rechts daarvan op grotere afstand van elkaar aan iedere zijde twee idem hoge staande vensters. Bovenste verdieping uitgevoerd als mezzanino gevat tussen banden van gegoten beton. In mezzanino negen liggende tweedelige vensters met smalle openslaande ramen aan rechterzijde en geheel links en rechts in uiteinden van mezzaninogevel een staande vensters met een paneel glas.

Op verdiepinghoogte tussen eerste en tweede verdieping boven ingangspartij drie reliëfs in zandsteen van Prof. Gregoire voorstellende de kardinale bestuursdeugden en de bestaansbronnen landbouw en nijverheid.

Links van hoofdbouw voor terug liggende bouwdeel toren stadhuis. Gevels bijna geheel gesloten uitgevoerd in schoonmetselwerk met twee verdiepte velden. In verdiepte velden in totaal

negen kleine staande vensters voor verlichting trappenhuis/ toren. Op beton band terugliggend toren deel fries van drie verdiepte velden met daarin staande vensters en afgedekt met betonnen dak. Top toren opengewerkt met negen staande openingen omlijst met betonnen banden van gegoten beton. In dit bovendeel uurwerk en carillon. Geheel afgedekt met zinken dakje met bolpunt van koper. In toren 24 speklagen van donker rode baksteen (groter formaat) op gelijke afstand .

Links van de toren verbouwde zuidvleugel. (onderste deel was oorspronkelijk open en stond op palen) Gevels uitgevoerd in twee kleuren baksteen. Onderdeel gevels schuin naar beneden verbreed vanaf betonband. Voorgevel twee staande vensters afgesloten met betonlatei en betonnen vensterbank. Daarboven betonband (oude verdiepingsvloer). Tussen betonbanden mezzanino met drie kleinere staande vensters omrand door betonbanden. Rechterzijgevel zuidvleugel deurpartij met een paneel glas met bordes met stalentrapje en daarnaast rechts drie staande vensters afgesloten met betonlatei en betonnen vensterbank. Daarboven betonband. Op eerste verdieping links drie staande vensters en rechts drie kleinere staande vensters.

Tussen betonbanden mezzanino met negen vierkante vensters omrand door betonbanden.
Linkerzijgevel zuidvleugel vijf staande vensters afgesloten met betonlatei en betonen vensterbank.
Daarboven betonband. Op eerste verdieping zeven staande vensters.
Tussen betonbanden mezzanino met elf kleinere staande vensters omrand door betonbanden.

Flauw hellend schildak afgedekt met bitumendakbedekking en op elke hoek van nok een kandelaarvormige grote piron. Terug liggende toren idem uitgevoerd als in voor- en achtergevel.
Gevel noordzijde (rechterzijgevel oudbouw): In plint zestien verdiepte liggende velden. Vanaf links opgevuld met drie gesloten velden, zeven vensters voor kelder, dicht venster en vijf gesloten vensters. Symmetrisch over twaalf vensterassen. In as een t/m vijf op eerste en tweede verdieping staande gekoppelde venster met onderlicht.

Vluchtdeur in as zes verbonden met ronde spiltrap welke bekleed is met stalen panelen, waarna opening en afgedekt met luifeldak die ijzeren trappenhuisoker afsluit.

In as zeven twee staande kleine vensters op eerste en tweede verdieping. Rechts hiervan in as acht t/m twaalf op eerste en tweede verdieping staande gekoppelde venster met onderlicht venster. Idem aan frontgevel. Op derde verdieping in mezzanino links drie en rechts drie liggende vensters met smal openslaand raam aan rechterzijde eveneens idem aan frontgevel en in het midden een vluchtdeur.

Gevel westzijde (achtergevel oudbouw): In plint een en twintig verdiepte liggende velden. Vanaf links opgevuld met zeventien gesloten velden en vanaf rechts vier ventielatierroosters. Symmetrisch over veertien vensterassen op eerste en tweede verdieping hoge staande ramen met onderlicht gekoppeld met anderhalfsteens muurdam. Vensters alle idem aan front- en noordelijke en westelijke zijgevels oudbouw. Bovenste verdieping ook hier uitgevoerd als mezzanino met

negen liggende vensters met rechts een smal openslaand raam en geheel links en rechts in uiteinden mezzaninogevel een staande vensters met een paneel glas gevat tussen stroken van gegoten beton. Vanaf kelder rechts betonnen trap en hellingbaan naar plein.

Achterzijde van toren begint in kelder. In toren twee verdiepte gevelvelden. In rechtse verdiept veld in kelder een gesloten deur.

In rechter veld vijf kleine staande vensterstjes en linkerveld drie. Top toren idem uitgevoerd als in voorgevel. Rechts naast toren klein staande venstertje

Linkerzijgevel oudbouw. In kelder grote rechthoekige poort bekleed met hout.

In plint tot aan trap negen verdiepte velden gevuld met negen liggende vensters. Op eerste en tweede verdieping zeven hoge staande ramen met onderlicht gekoppeld met anderhalfsteens muurdam. Vensters alle idem aan front- en noordelijke en westelijke zijgevels.

Op derde verdieping in mezzanino drie liggende vensters met smal openslaand raam en een staand venster idem aan frontgevel. Alle vensters voorzien van houten kozijnen, vensterbanken van natuursteen in oudbouw en vensterpoorten rechtafgesloten.

Oudbouw 1960 in alle gevels speklagen van donker rode baksteen (groter formaat) op gelijke afstand. Rondom object koperen gootpartij op sierbeugels.

Nieuwbouw gedeelte 1999.

Oostgevel (voorgevel). Gevel begane grond ingangspartij schuin geplaatst terug liggend in gebouw. Combinatie kozijn met vensters en deuren van hout onder luifel. Luifel en bovenbouw wordt ondersteund door twee ronden stalen kolommen. Van links naar rechts tweedelig venster met onder en boven lichten, draaideur (tourniquet) met drie bovenlichten, tweedelig venster met onder en boven lichten, deur met boven lichten tweedelig venster met onder en boven lichten. Voor voorgevel en linkerzijgevel aluminium/ijzeren luifel met lamellen. Op eerste en tweede verdieping links een hoekvenster en rechts tweedelig liggend venster.

In zuidgevel (linkerzijgevel) groot tiendelig liggende venster met drie even grote glas panelen boven elkaar per deel. Schuin geplaatste ingangspartij met vensters.

Aan sluiting op oudbouw twee staande vensters met boven en onderlicht. Deurpartij met bovenlicht en een staand venster met boven- en onderlicht. Deur met vijf panelen glas. Op eerste en tweede verdieping van links zeven tweedelige liggende venster en hoekraam. In terug

liggend de deel drie boven elkaar staande vierdelige venster met onder- en bovenlicht per deel. Westgevel (achtergevel) van rechts groot staand driedelig venster met drie oven elkaar gelegen glas paneel er deel en afgesloten met aluminium/ijzeren luifel met lamellen.

Hiernaast links twee liggende kruisvensters met vierpanelen glas.

Op eerste en tweede verdieping vanaf rechts vier tweedelige liggende venster en hoekraam.

Noordgevel (rechterzijgevel) op begane grond van linksaf drie liggende kruisvensters met vierpanelen glas, dichte deur met een rond venster en een liggende kruisvensters met vierpanelen glas.

Op eerste en tweede verdieping vanaf rechts drie tweedelige vensters, dichte deur, een tweedelig venster en staand hoekraam.

Tussen eerste en tweede verdieping licht grijzen band van aluminium en boven vensters aluminium/ijzeren luifel met lamellen doorlopend langs alle gevels

Alle vensters van hout en vensterbanken donkergrijs aluminium. Gevels uitgevoerd in donker grijze hardgebakken tegels. Aan noordzijde tegen gevel bij vluchtdeuren idem trappenhuis als tegen noordgevel 1960 bouwdeel.

Beschrijving interieur:

Bouwdeel 1960.

Centrale binnenruimte met rondom gemetselde pijlers van witte baksteen. Tussen pijlers muurdelen geopend naar: Op begane grond rondgang en eerste en tweede verdieping omlopen. Openingen op eerste en tweede verdieping voorzien van borstwering aan onderzijde en poorten recht afgesloten met strekken van witte/grijze baksteen. Centrale ruimte open in gebruik als raadszaal. Ruimte gaat op tot aan vloer derde verdieping. Natuurstenen vloer, houten plafond. Rondom centrale ruimte aan genoemde gangen kantoorvertrekken van ambtenaren.

Architectuur oogt strak en streng door toepassing getallenleer Bossche School (getallenleer Plastische Getal) Streng regelmaat bouwonderdelen.

Bouwdeel 1999.

Interieur in hightech uitgevoerd. Op begane grond ontvangstbalie en loketten gemeentelijke diensten. Op verdiepingen kantoren ambtenaren. Alle ruimtes strak en eenvoudig uitgevoerd.

Algemene opm.

De verbouwing in 1981 van het in 1960 gebouwde raadhuis heeft grote schade toegebracht aan de originele inrichting. Deze was geheel uitgevoerd in Traditioneel Delftse Schoolstijl. De Bossche Schoolstijl gaat uit van het Plastisch getal. Deze stijlopvatting laat zich moeilijk integreren in de Gulden Snede van de Traditioneel Delftse School. Toch is dat hier gebeurd met het gevolg dat de twee stijlfiguren in maat en orde zowel in- als in exterieur botsen.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a Het object is een goed voorbeeld van de Traditioneel Delftse School, de Bossche School en de High Tech architectuur en bevat alle stijlkenmerken van deze architectuurrichtingen.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.2.b. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het interieur.

A.4. Het object heeft esthetische waarde op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van de architectuur van het Architectenbureau Siebers en van Dael uit Breda. Het object is een goed voorbeeld van de architectuurstijl van het Architectenbureau Ruys en Bolder uit Breda. Een het object is een goed voorbeeld van de werkwijze van het Architectuurburo Dhondt uit Breda.

A.6.b. Het object neemt een belangrijke plaats in in de architectuurgeschiedenis van Nederland. Met name de uitbreiding en verbouwing van het object van het gedeelte in Traditioneel Delftse Schoolstijl met een gedeelte in Bossche Schoolstijl is van groot belang en, hoe nadelig ook te noemen voor het totaalbeeld, zeer interessant (integratie vormtaal, maatvoering, etc.) voor architecten en kunsthistorici.

A.7. Het object neemt binnen de oeuvre van de architecten Siebers en van Dael, Ruys en Bolder en architect Dhondt een belangrijke plaats in.

B.1. Het object vormt het middenpunt van de vanaf het ca. 1960 nieuwgebouwde centrum van Rijen. Ook veel huizen en grotere panden (bijv. bejaardentehuis) rond het raadhuis zijn van de hand van het Architectenbureau Siebers en van Dael.

B.2. Het object vormt een onderdeel van een stedenbouwkundige structuur en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van groot belang vanwege zijn ligging in Rijen. De toren is een landmark voor de gehele bevolking en aan het Raadhuisplein is het object zeer beeldbepalend.

C.1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord.

C.2. Het object is van belang voor de bestuursgeschiedenis van Nederland in het algemeen en die van Gilze-Rijen in het bijzonder.

C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociaal-maatschappelijke geschiedenis van Gilze-Rijen.

STATIONSPLEIN 1 en 2

Kadasternummer: Sectie B, nummer 4786

Typering: Stationsgebouw (thans in gebruik door kunstenaar als atelier, horeca en kantoor)

Bouwgeschiedenis:

Het eerste stationsgebouw van Gilze-Rijen werd 1863 (opening spoorlijn 1 oktober 1863) honderd meter oostelijk van het huidige gebouw.

1916. Het huidige pand dateert van 1915-1916 en werd ontworpen door de bouwkundige afdeling van de Nederlandse Spoorwegen te Utrecht nadat het oude was afgebrand. Aanvankelijk werd door Gilze strijd gevoerd om het stationsgebouw ten zuiden van de lijn te krijgen, maar Rijen en Dongen wonnen uiteindelijk het

pleit. Er was toen nog maar enkel spoor, in 1881 kwam pas dubbel spoor.

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij met de lange zijde aan het Stationsplein.

Het object telt deels een, deels twee bouwlagen. Beide bouwvolumes zijn afgedekt met hoge schilddak en het lage bouwlichaam in hoofdbouw heeft een opbouw aan de frontzijde afgedekt met een zadeldak en een aan de spoorzijde afgedekt met een half schilddak. Alle daken zijn belegd met rode Hollandse pannen.

Gevels: Opgetrokken van rode baksteen.

Metselwerk: Kruisverband met gladde voeg.

Plattegrond; Onregelmatige rechthoek.

Stijl: Typische baksteen utiliteitsbouw van de spoorwegen.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel (voorgevel) aan

Stationsplein: asymmetrisch. In feite

sprake van drie bouw delen. Links

bouwdeel overeen bouwlaag, in

midden bouwdeel over twee

bouwlagen met zadeldak en rechts

daarvan, hoofdlichaam station over

twee bouwlagen onder schilddak.

Links in eenlaags bebouwing twee

gekoppelde staande strookvensters

met bovenlicht door anderhalfsteens

muurdam (kozijnen vernieuwt).

Rechts in groot verdiept veld drie

gekoppelde staande vensters door

anderhalfsteens muurdam (kozijnen vernieuwd) op dak twee plat afgedekte dakkapellen met een staand venster.

In linkse deel hoofdlichaam ingangspartij tot object met openslaande deuren met een paneel glas en bovenlichten. Aan iedere zijde enkele staande vensters(alle vernieuwd). Voor hoofdingang drie trede met bordes van natuursteen en voorzien van houten luifel. Boven hoofdingang twee gekoppelde staande strookvensters met bovenlicht en in topgevel klein staand venstertje.

In rechtse deel gevel hoofdlichaam steeds naast hoofdingang twee gekoppelde staande vensters door anderhalfsteens muurdam. Recht hierboven twee gekoppelde staande vensters met bovenlicht. In rechter deel gevel trappenhuis. Tussen eerste en tweede verdieping twee staande vensters gekoppeld met anderhalfsteens muurdam. Recht hierboven twee staande vensters. In terugliggend gevel ingangspartij voor bovenwoning. Originele voordeur en houtenluifel opgehangen aan twee smeedijzeren stangen.

Alle vensterdelen zowel onder als bovenlichten, heden gevuld met een paneel glas. Alle vensters gestoken vensterbanken van gegoten beton en vensterpoorten alle afgesloten met segment vormige bovenlateien van rode baksteen in strekverband. Op dak een plat afgedekte dakkapel met vierkant venster T-type met bovenlicht en openslaande ramen. Hoog in dakvlak een kleine liggende dakkapel. Alle bouwdelen voorzien van lijstgoten met neuslijsten.

In oostelijke zijgevel (linkerzijgevel) in eenlaags deel drie gekoppelde vensters met bovenlichten ook hier alle kozijnen vernieuwd en van indeling gewijzigd.

In westelijke zijgevel (rechterzijgevel) in terug liggend deel een tweedelig venster op begane grond. Links in vooruitgeschoven deel op de begane grond twee staande vensters op begane grond twee gekoppelde vensters met bovenlicht en links ervan aan een los venster. Op verdieping hier twee staande gekoppelde vensters boven onderliggende vensters en links een idem venster met twee panelen glas. Alle vensters idem uitgevoerd als die in frontgevel.

Achtergevel: a-symmetrisch Hier idem patroon. Links in terug liggende gevel hoofdlichaam stationsgebouw links deurpartij met een paneel en in oksel een dubbele openslaande deurpartij met bovenlicht (vroegere deur naar wachtlokaal van de eerste klasse). Deuren met een paneel glas. Op verdieping drie gekoppelde vensters met bovenlicht.

Rechts ervan, boven dubbele houten deuren, stenen balkonpartij van voormalige stationschef woning. Balkonpartij op betonnen plaat. Hier balkondeur met bovenlicht en gekoppeld door muurdam met staand zijlicht. Op dak een plat afgedekte dakkapel met vierkant venster T-type met bovenlicht en openslaande ramen. Hoog in dakvlak een kleine liggende dakkapel.

Rechts daarvan uitbouw over twee bouwlagen afgedekt door schilddak met in frontgevel driezijdige erkerpartij over twee bouwlagen. In front erker op begane grond en verdieping driedelig venster met bovenlichten heden alle gevuld met een paneel glas.

Ook schuine zijden erkerpartij beneden een paneel en in bovenlicht een paneel glas. (vensters gewijzigd) Tussen vensters erkerpartij op verdiepinghoogte door rollaag van rode baksteen omkaderd tegeltableau van groene geglazuurde tegels waarin in gele letters: GILZE-RIJEN. In dakvlak

een plat afdekte dakkapel met een stand venster. In zijwanden uitbouw rechts een smal stand venster en links een deurpartij met een paneelglas.

Rechts van hoofdlichaam achtergevel laagbouw over een bouwlaag met twee maal een deurpartij met bovenlicht gekoppeld met anderhalf steens muurdam met staande vensters met bovenlichten aan beide zijde (zijlichten in jukverband). Alle kozijnen gewijzigd en alle delen ook hier een paneel glas. Linkse deurpartij ligt in verdiept veld. Vroegere ingang links naar wachtlokaal tweede klasse links en rechts naar de derde klasse.

Op dak partij twee dakkapellen plat afgekt met stand venster boven deurpartijen.

Alle deur- en vensterpartijen idem uitgevoerd.

Gevel object staat rondom op plint van donkerrode baksteen aan bovenzijde afgesloten met laag baksteen in strekverband. Langs alle gootpartijen en afgeschuinde delen object vanwege doortrekken naar lager deel van dakpartij siermetselwerk in de vorm van tandlijsten van gele en rode baksteen met hoekblokken. In voorgevel en achtergevel

extra tandlijns in lagerdeel behorend bij het wachtlokaal van de tweeklasse.

Op hoeken nok schilddak hoofdlichaam schoorstenen van siermetselwerk met rookhuizen en uitgemetselde rookranden.

Hoofdlichaam aan oostzijde voorzien boven en naast dakpartij lager bouwdeel van apart topgeveltje opgemetseld tot hoge schoorsteenpartij voorzien van rookrand van gegoten beton.

Opm. Het tegeltableau aan de perronzijde met opschrift GILZE-RIJEN is dringend toe aan restauratie.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van stationsarchitectuur gebouwd o.l.v. van het bouwbureau van Nederlandse Spoorwegen uit het eerste kwart van de 20^e eeuw.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is, op alle vensters na, gaaf qu stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

B.1. Het object maakt onderdeel uit van een nog bestaande structuur (Stationsplein e.o.)

B.2. Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van het stationsplein en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging aan het Stationsplein. Het object is zeer beeldbepalend ter plaatse.

C.1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord.

C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de economische, industriële en sociale geschiedenis van Gilze-Rijen.

STATIONSPLEIN 4

Kadasternummer: Sectie A, nummer 2877 ged., voorheen Sectie A, nummer 2518

Typering: Woonhuis met kantoor (linker gedeelte van twee onder een kap)

Bouwgeschiedenis:

1932. Het object wordt, tezamen met Stationsplein 5, in opdracht van de Gebr. A. en C. Seelen gebouwd als een geheel naar een ontwerp van de architect Ad. Aarts uit Rijen. De objecten vormen twee directeurswoningen met aansluitend een expeditiekantoor behorend bij de leerfabriek "De Adelaar" die destijds naast/achter het object was gebouwd (Sectie A, nummer 2529). (Dossier 1932-665, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1973. In dit jaar wordt de vergunning verstrekt voor aansluiting op de riolering (Dossier 153-73, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1977. Bouwdossier over wijzigingen ontbreekt.

In dit jaar werden bij een verbouwing alle vensters "gemoderniseerd" en ontdaan van hun roedeïndeling. Voor een gedeelte werden kozijnen vervangen door kunststofkozijnen. Een en ander leidde ertoe dat alle vensterdelen een paneel glas kregen. Verdere gegevens ontbreken.

Karakterisering:

Het object staat half vrij.
Het object telt twee bouwlagen met een zolderverdieping onder een doorlopend schilddak belegd met donkergrijze leienpannen. Gevels; Opgetrokken van machinale bruin-rode (begane grond) en helderrode (verdieping) baksteen.
Metselwerk: Ketting verband met ondiepe voeg.
Plattegrond: L-vormig, tezamen met Stationsplein 5 U-vormig.

Stijl: Interbellumstijl.

Opm. Architectuur zeer monumentaal en omvangrijk.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel a-symmetrisch. Op begane grond links hoekvenster (kozijn gewijzigd) gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen. Rechts ervan erkerpartij met groot driedelig venster met smalle openslaande ramen en met een smal staand in linker zijgevel. Alle vensters gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen. Houten kozijnen en gestoken vensterbanken van bruinkleurige tegels.

Vensterpoorten en recht afgesloten door betonnen doorlopende uitstekende latei (vloer verdieping naar buiten doorgetrokken). Betonnen latei strekt zich uit over gehele breedte object en is wit geschilderd.

Op verdieping: Links vier gekoppelde staande vensters gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen tot gootpartij

Rechts boven erker balkonpartij met gemetselde balustrade afgedekt met donkergrijze haakpannen en openslaande balkondeuren met zijlichten met bovenlicht. Deuren met een groot paneelglas. Ver overhangende verspringende lijstgoot met neuslijst (boven balkon iets hoger in dakvlak). De lijstgoot op de grens tussen de woningen wordt ondersteun door gemetselde kolom met bol

afgedekt met plaatje van gegoten beton. Deze kolom is doorgetrokken asl llaag muurtje naar voorzijde erker en afgedekt met betonnen plaat.

Op dakpartij plat afgedekte overstekende dakkapel met smal liggend vierdelig stroken venster kozijn met tegen dakkapel hoge monumentaal opgemetselde schoorsteenpartij in Art-Décostijl met twee betonnen platen bovenin ter versiering. Gemetselde schoorsteen op grens tussen twee woningen

Zijgevel westzijde over ca. 25 m.: A-symmetrisch.

Op begane grond deel hoekvenster met frontgevel en aansluitend ingangspartij tot object. Deurpartij met rechts staand hoekvenster Hardstenen dorpel en oorspronkelijke houten paneel deur in Art-Décostijl bewaard gebleven. Recht een Maria tegel waarlangs een klein staand wc venstertje. Links naar voren geschoven penant te ondersteuning van ondiepe betonnenluifel. Links van penant een liggende venster met daarnaast drie gekoppelde staande vensters. Boven deze vensters uitstekende betonlatei doorlopen tot in voorgevel. Kantoorgedeelte in linker deel gevel. Vanaf linkerdeel twee liggende driedelig vensters en een deurpartij onder ondiepe betonnenluifel.

Alle vensterbanken en lateien idem uitgevoerd als die in frontgevel. Verdieping vooruitgeschoven op betonnen luifel t.o.v. gevel begane grond.

Op verdieping achtereenvolgens vanaf hoekpartij voorgevel: Twee staande gekoppelde vensters ,

gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen, twee liggende venster gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen en driedelig liggende venster met (liggende delen boven elkaar) gevuld met glas-in-lood (voor verlichting achterliggend trappenhuis) onder lagere gootpartij. Onder hogere liggende gootpartij rechts twee staande gekoppelde vensters met bovenlicht, ongeveer middenin drie staande gekoppelde vensters met bovenlicht en rechts weer drie staande gekoppelde vensters met bovenlicht. Alle gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen.

In linker deel gevel onder lagergoot drie gekoppelde kleine vierkante vensters. Alle vensters idem verwerkt als vensters frontgevel.

Ter hoogte reeks staande gekoppelde vensters dakgoot onderbroken voor aanbrengen bovenlichten en hoger aangelegd.

Lijstgoot met neuslijst.

Op dakpartij hoog opgemetselde schoorsteen met Art-Déco versiering in vorm betonnen plaatjes. Links en rechts van schoorsteen dakkapellen plat afgedekt met overstekend dak met smal liggend driedelig (voor) en met vijfdelig (achter) houten strookvensters.

Achtergevel: Niet van toepassing.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de vroege Interbellumstijl en bevat alle stijlkenmerken van deze bouwtrant.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

- A.2.a. Het object is, op de vensterpartijen na, gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.
- A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.
- A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het monumentale (in dit geval in Interbellumstijl) werk van de architect Ad. Aarts uit Rijen.
- A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.
- A.7. Het object neemt, tezamen met Stationsplein 5 en Laagstraat 1 en 3, binnen het oeuvre van de architect Ad. Aarts uit Rijen een belangrijke plaats in. Het object behoort tot een van de meest monumentale binnen het oeuvre van de architect.
- B.2. Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van het Stationsplein en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.
- B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging aan het Stationsplein. De monumentale architectuur is ter plekke zeer beeldbepalend.
- C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en economische geschiedenis van Rijen.

STATIONSPLEIN 5 (Laagstraat 1 en 3)

Kadasternummer: Sectie A, nummer 2876 en 2877 ged. , voorheen Sectie A, nummer 810

Typering: Woonhuis (rechtergedeelte van twee onder een kap) bovenwoning (Laagstraat 1) en garage/kantoor (Laagstraat 3)

Bouwgeschiedenis:

1932. Het object wordt, tezamen met Stationsplein 5, in opdracht van de Gebr. A. en C. Seelen gebouwd als een geheel naar een ontwerp van de architect Ad. Aarts uit Rijen. De objecten vormen twee directeurswoningen met aansluitend een expeditiekantoor behorend bij de leerfabriek "De Adelaar" die destijds naast/achter het object was gebouwd (Sectie A, nummer 2529). (Dossier 1932-665,

Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1951. In opdracht van de weduwe M.C. Seelen-Kamerling uit Rijen is het object onderwerp van woningsplitsing.

Architect is Fr. van Beijsterveldt. De splitsing wordt geheel in stijl uitgevoerd. Het object krijgt in de rechterzijgevel een aparte ingangspartij met opgang naar de eerste verdieping waar een geheel zelfstandige woning met keuken en badkamer wordt ingericht. (Dossier 1951-9, Archief openbare /werken gemeente Gilze-Rijen)

1965. In opdracht van de weduwe mevrouw M.C. Seelen-Kamerling wordt het hekwerk rond het object vernieuwd. Architect-aannemer is H.J.C. van der Steen uit Rijen. Kosten F. 400,-. (Dossier 1965-154, Archief openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1973. Het object wordt op de riolering aangesloten (Dossier 152-73, Archief openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

2006. Op de hoektoren van het object wordt in opdracht van Netwerk-kinderopvang een logo aangebracht. (Dossier 2006-006, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Karakterisering:

Object anders uitgevoerd dan Stationsplein 4.

Het object staat half vrij (rechtergedeelte van twee onder een kap)

Het object telt deels drie, deels twee bouwlagen. Bouwdeel drie bouwlagen vlag afgedekt.

Bouwdelen tweebouwlagen afgedekt met zolderverdieping onder zadel- (frontgedeelte) en schilddak (rechter achtervleugel) belegd met donkergrijze leienpannen.

Gevels; Opgetrokken van machinale bruin-rode (begane grond) en helderrode (verdieping) baksteen.

Metselwerk: Ketting verband met ondiepe voeg.

Plattegrond: L-vormig, tezamen met Stationsplein 5 U-vormig.

Stijl: Interbellumstijl.

Opm. Architectuur zeer monumentaal en omvangrijk.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel a-symmetrisch. Links op begane grond erkerpartij met driedelig liggend venster met aan buiten zijde smalle openslaande ramen en aan de rechter zijgevel en staand venster gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen. Rechts ervan ingangspartij verdiept aangelegd in gevel hoofd gebouw. Bakstenen aantrede. Hardstenen dorpel. Oorspronkelijke deurpartij in Art-Décostijl bewaard gebleven. Rechts van deurpartij twee kleine gekoppelde staande venstertjes.

Betonnen verdiepingvloer doorgetrokken als luifel in frontgevel idem aan Stationsplein 4 en in rechterzijgevel. Begane grond uitgevoerd in bruinrode baksteen verdieping erboven en hoektoren uitgevoerd in helderrode baksteen.

Links boven erker balkonpartij met gemetselde balustrade afgedekt met donkergrijze haakpannen en openslaande balkondeuren met zijlichten met bovenlicht. Deuren met een groot paneelglas. Ver overhangende verspringende lijstgoot met neuslijst (boven balkon iets hoger in dakvlak). De lijstgoot op de grens tussen de woningen wordt ondersteun door gemetselde kolom met bol afgedekt met plaatje van gegoten beton. Deze kolom is doorgetrokken als laag muurtje naar voorzijde erker en afgedekt met betonnen plaat.

Op dakpartij plat afgedekte overstekende dakkapel met smal liggend vierdelig stroken venster kozijn met tegen dakkapel hoge monumentaal opgemetselde Gemetselde schoorsteen op grens tussen twee woningen

Rechts ervan geveldeel met drie staande gekoppelde strookvensters met glas-in-lood naar boven toe uitlopend in torenelement (derde bouwlaag) met idem drie staande gekoppelde strookvensters met tweepanelen gevuld met glas-in-lood. Toren aan bovenzijde vlak afgedekt en afgewerkt met donkergrijze haakpannen.

In eerste terug liggend deel hoofdbouw (drie bouwlagen) rechts op eerste verdieping een staand venster met glas-in-lood onder overstekend betonlatei doorlopend in zijgevel.

In tweed deel (twee bouwlagen) op begane grond een smal staand venster onder overstekend betonlatei doorlopend in zijgevel en een vierkantvenster onder gootpartij op verdieping.

In derde deel (twee bouwlagen plat afgedekt) vooruit gebouw halletje met ingangspartij (behoort bij bovenwoning Laagstraat 1) onder overstekende betonnenluifel doorlopend in zijgevel.

Oorspronkelijke deurpartij in Art-Décostijl bewaard gebleven met laddervenster gevuld met glas-in-lood.

Linkerzijgevel:

In toren op begane grond (eerste deel) drie vierkanten vensters onder uitstekende doorlopende betonlatei Vensters gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen. Op derde verdieping drie staande gekoppelde strookvensters met tweepanelen gevuld met glas-in-lood. Toren aan bovenzijde vlak afgedekt en afgewerkt met donkergrijze haakpannen.

Rechts naast toren (vooruit geschoven tweede deel) in drie bouwlagen op begane grond vier vierkanten vensters onder uitstekende doorlopende betonlatei. Vensters gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen.

Op eerste verdieping rechts twee smalle kleine staande vensters en links twee hoger smalle staande vensters onder uitstekende doorlopende betonlatei.

Vensters gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen. Onder uitstekende gootpartij een liggend vierdelig venster. Alle vensters met glas-in-lood.

Op derde verdieping rechts onder uitstekende betonlatei drie smalle staande vensters met glas-in-lood gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen. Ook dit bouwdeel ter hoogte dakrand afgewerkt met donkergrijze haakpannen

Rechts naast tweede deel in derde vooruit geschoven deel drie smalle staande venster onder uitstekende betonlatei. Deze betonlatei loopt door tot in voorgevel. Recht hierboven op verdieping drie vierkanten vensters en links boven ingang drie staande vensters allen gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen.

Twee laagsbouw plat afgedekt vooruit geschoven vierde deel onder betonluifel ingangspartij Laagstraat 3 drie vierkante vensters onder uitstekende betonlatei. Op verdieping twee smalle staande vensters onder uitstekende platte dak.

In terugliggend vijfde deel twee vierkante vensters onder uitstekende betonlatei. Uitstekende betonlatei rechts ondersteunt door twee blokken beton en doorlopen tot in luifel ingangspartij.

Op verdieping driestaande vensters. Allen gevat tussen rode uitgemetselde steens muurdammen.

Zijgevel over gehele lengte (steeds mee verspringend met bouwdelen) voorzien van betonnenluifel. Boven derde en vijfde bouwdeel van zijgevel ver overhangende lijstgoot idem aan die van frontgevel. Alle vensters gestoken vensterbanken van bruinkleurige tegels.

In dakvlak dakkapel plat afgedekt met overstekende dak en liggend achterlig strokenvenster. Rechts hoge schoorsteenpartij in Art-Décostijl met een betonnen platen bovenin ter versiering.

Object Laagstraat 3 aan gebouwde bedrijfsruimte gebouwd. Op begane grond venster met driedelig venster (voorheen garage deur) en rechts ervan roldeur garage. Op verdiepinghoogte ook hier onder garagedeur uitstekende betonnen latei aan de rechterzijde dienend als bovenlatei voor de garagedeur en venster en eindigend in siermotief van twee staande blokken aan beide zijde.

Op de verdieping vierkant venstertje en een liggend venster, tweedelig liggend en een vierkantvenster vensters. De twee laatste voorzien van roede in V vorm.

Erboven over gehele breedte gevel betonnen plint.

Begane grond uitgevoerd in bruinrood metselwerk. Alleen op hoekpartij rechts toepassing rode baksteen die doorloopt in gevel bovenverdieping. Gevel afgesloten door zware overstekende dakgoot. Rechts en links in gevel doorgetrokken in soort torenelement. Dit torenelement vlak afgedekt en voorzien van zwarte haakpannen.

Rechter zijgevel van bedrijfsruimte: Alleen op begane grond twee staande vensters en op verdieping zes liggende vensters. Bovenlatei vensters als betonnen bovenlatei doorlopend over gehele breedte gevel.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing;

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de vroege Interbellumstijl en bevat alle stijlkenmerken van deze bouwtrant.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is, op de vensterpartijen na, gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het monumentale (in dit geval in Interbellumstijl) werk van de architect Ad. Aarts uit Rijen.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

A.7. Het object neemt, tezamen met Stationsplein 5 en Laagstraat 1 en 3, binnen het oeuvre van de architect Ad. Aarts uit Rijen een belangrijke plaats in. Het object behoort tot een van de meest monumentale binnen het oeuvre van de architect.

B.2. Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van het Stationsplein en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging aan het Stationsplein. De monumentale architectuur is ter plekke zeer beeldbepalend.

C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale- en economische geschiedenis van Rijen.

STATIONSSTRAAT 1

Kadasternummer: Sectie A, nummer 3853

Typering: Café/restaurant met woonhuis.

Bouwgeschiedenis:

Oorspronkelijke bouwtekening van koffiehuis niet aanwezig. Het koffiehuis bestond al in 1900 en is waarschijnlijk gesticht rond 1865 na de aanleg van de spoorlijn Breda-Gilze-Rijen-'s Hertogenbosch in 1863-1865, door de weduwe van Wezel-van der Horst. De straat heette toen nog Julianastraat. In 1905, in opdracht van de heer J. Verheijden wordt het oude koffiehuis verbouwd. Links komt een grote herbergzaal (vooruitgeschoven bouwdeel object) en rechts het woonhuis. De eerste twee ramen van het woonhuis (voorkamer links) worden wel bij de herberg getrokken. Architect is C. Schaffelaars uit Rijen. (Dossier 1905-633, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen) In 1980, het horecabedrijf wordt in opdracht van Skoll Brouwerij Breda gedeeltelijk veranderd, gerenoveerd en aangepast (brandpreventie) aan de moderne eisen van de tijd (nieuwe toiletten). Architect is Bouw- en Adviesbureau J. C. van de Broek uit Breda. Kosten F. 123.000,-. (Dossier 1980-99, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen) In 1999, in opdracht van de heer A.C.M. Ouderdonck uit Minderhout (B) wordt het café met woning en toilettengroep gewijzigd. Architect is J. v.d.B. van Interbrew Bouwzaken uit Breda. Aannemer is Bouwbedrijf Vermeulen uit Rijen. Bij deze verbouwing verdwijnen weer de aangebouwde toiletten uit 1980. Deze komen nu achter de cafézaal. De voorkamer van het object links wordt een grote ruimte met de caféruimte. Kosten F. 52.875,-. (Dossier 1999-140, Archief openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Stijl: Eclectisch.

Karakterisering:

Het object staat half vrij.
Het object telt twee bouwdelen. Een vooruitgeschoven (stationskoffiehuis/café) en het woonhuis. Beide tellen een bouwlaag. Het cafégedeelte is afgedekt met een schilddak, de woning met een zadeldak. Beide zijn belegd met donkergrijze Hollandse- en kruispannen. Gevels: Opgetrokken van machinale rode baksteen. Toepassing stuc in geveldecoratie. Metselwerk: Kruisverband met geknipte voeg. Plattegrond: Onregelmatige rechthoek.

Beschrijving exterieur:

Gevel gehele object a-symmetrisch.

Links vooruitgeschoven deel café. Frontgevel café symmetrisch. In midden ingangspartij. Hardstenen dorpel. Houten paneeldeur (nieuw). Ingangspartij geflankeerd smalle zijlichten en links en rechts een getoogd staand venster, schuiframen met bovenlicht.. Hardstenen vensterbank opgenomen in plint over gehele breedte gevel. Houten kozijnen. Zowel deur- als vensterpoorten getoogd. In bovenlichten glas-in-lood. Poorten afgesloten met lagen rode baksteen in strekverband voorzien van hoekblokken en sluitsteenmotieven van stuc.

Gevel staat op plint van stuc. Ter hoogte onder-, wissel- en bovendorpel vensters speklaag van stuc. Boven deur- en vensters verdiept cartouche van stuc met naam "CAFE DE BOTTEL" (Voorheen STATIONSKOFFIEHUIS) Gevel afgesloten met gladde fries van stuc waarboven lijstgoot met neuslijst. Rechts frontgevel woonhuis. Gevel symmetrisch over vijf vensterassen. Middelste vensteras opgevat als middenresaliet en voorzien van ingangspartij met bovenlicht gevuld met glas-in-lood tot woonhuis. Hardstenen dorpel. Houten paneeldeur met ijzeren hekwerken bewaard gebleven. Links en rechts van ingangspartij twee hoge staande vensters met (voorheen T-Type) schuiframen en bovenlichten,. Houten kozijnen. Hardstenen vensterbanken en vensterpoorten afgesloten met getoogde latei van rode baksteen in strekverband voorzien van hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc.

Gevel staat op plint van stuc. Ter hoogte beneden, wissel- en bovendorpels vensters speklaag van stuc. Gevel afgesloten met gladde fries in twee delen. Middelste vensteras door gootpartij getrokken en opgebouwd van baksteen tot dakkapel. Openslaand staand venster. Natuurstenen vensterbank en houten kozijn. Vensterpoortje afgesloten met latei van rode baksteen in strekverband en voorzien van hoekblokken en sluitsteenmotief van stuc. Langs flanken topgeveltje dakkapel sierstucwerk, trapsgewijs oplopend . Flanken afgedekt met stuc.

Topgeveltje met staand venster bekroond met obelisk motief van stuc.

Links en rechts van dakkapel lijstgoot met neuslijst. Op dakpartij twee (nieuwe) dakkapellen met staand venster.

Linker zijgevel opgetrokken van mindere kwaliteit machinale rode baksteen. Hier geen stucversiering. Sinds restauratie 1999 hier weer vier getoogde staande vensters met bovenlichten. Twee gekoppelde vensters rechts en twee links. teruggerepareerd. Vanaf rechts zijn de twee eerste boven lichten gevuld met glas-en-lood. Zijgevel vertoont veel bouwsporen. Hier tevens onder dakgoot zes ijzeren muurankers.

Eenvoudige lijstgoot.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de eclectische stijl en bevat alle stijkenmerken van deze bouwtrant.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk van de jonge architect C. Schaffelaars uit Rijen.

B.2. Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van de Stationsstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van belang van wegen zijn ligging aan de stationsstraat. Het object is zeer beeldbepalend ter plaatse.

C.3. Het object vertegenwoordigt als (voormalig) stationskoffiehuis/ café een aspect van de sociaaleconomische geschiedenis van Rijen.

STATIONSSTRAAT 2

Kadasternummer: Sectie A, nummer 2517, voorheen Sectie A, nummer 810

Typering: Winkel/woonhuis)

Bouwgeschiedenis:

1932. Het object wordt gebouwd als winkel/woonhuis (kappers/kleermakerszaak) in opdracht van de heer L. Soeterbroek uit Rijen naar een ontwerp van de architect A. Aarts uit Rijen. Kosten F. 3.500,-. (Dossier 1932-660, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1947. In opdracht van de heer L. Soeterbroek uit Rijen wordt de erker gewijzigd. De ingangspartij tot de kapsalon wordt overdwars aangelegd. Uitvoerder is A. Balleman en Zn. uit Rijen. Kosten 275,-. (Dossier 1947-33, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1975. In opdracht van de heer H. Weterings uit Rijen wordt de woning verbouwd. Met name de aanbouw wordt gewijzigd. De berging aan de achterzijde van het object wordt verbouwd tot eethoek, keuken en berging. Tevens wordt de toilet gewijzigd en vernieuwd. Architect is J.C.M. Adriaansen uit Rijen. Kosten F. 30.000,-. (Dossier 1975-34, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij.

Het object telt een bouwlaag met een slaapkamerverdieping en zolderverdieping onder een Philibertkap belegd met rode Romaanse pannen.

Gevels; Opgetrokken van machinale rode baksteen.

Metselwerk: Kettingverband met ondiepe voeg.

Plattegrond: Rechthoekig.

Stijl: Amsterdamse Schoolstijl.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel a-symmetrisch. Links in gevel op begane grond groot venster. Houten kozijn heden gewijzigd. Heden een groot paneel glas, voorheen driedelig venster. Langs venster uitstekende muurdam steens. Gestoken vensterbank van zwarte geglazuurde tegels en overstekende betonlatei. Rechts in gevel erker met houten winkel deur schuin geplaatst (vernieuwd 1947) Erkerpartij over een bouwlaag vooruitgeschoven t.o.v. linker gedeelte frontgevel. In front erker winkelveenster met een groot paneel glas. Erker

afgedekt met overstekende betonluifel en hierboven een smal driedelig strookvenster als bovenlicht. Winkelvenster, eveneens vernieuwd.

In topgevel twee tweedelige vensterpartijen. Heden kozijnen vernieuwd, (voorheen driedelig venster met smalle openslaande ramen) en een grote houten doorlopende bloembak er onder op klossen. Vensters gescheiden door gemetselde neus van rode baksteen in V-vorm die doorloopt tot boven in topgevel, en overgaat in strookvenster om boven strookvenster te beëindigen met gemetselde sierkop.

Linker zijgevel rechts een smal staand venster met uitstekende betonlatei welke door loopt in voorgevel en links een staande vensters (nieuw).

Rechter zijgevel rechts voorzien van liggend strookvenster met twee kleine en groot middenpaneel glas afgesloten met betonlatei (voorheen overstekend). Tussen goot en smal liggend venster zijn losse wit gestucte geschilderde letters aangebrachte die het woord "COIFFEUR" vormen. Houten kozijn en gestoken vensterbank van zwarte geglazuurde tegels. Betonnen luifel van frontgevel boven dit venster doorgetrokken als bovenlatei.

Op dakpartij aan deze zijde twee dakkapellen plat afgedekt met overstekend dak en tweedelig venster, beide gescheiden door monumentaal opgemetselde schoorsteenpartij in Art-Décostijl met twee betonnen platen bovenin ter versiering. Twee schoorstenen op linker dakhelft verdwenen. Achtergevel: Niet van toepassing.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de Amsterdamse Schoolstijl en bezit alle stijlkenmerken van deze bouwtrant.

A.2.a. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is op de vensters en schoorstenen na gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het Amsterdamse Schoolstijl gebouwde werk van de architect A. Aarts uit Rijen.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

B.2. Het object maakt onderdeel uit van de historische bebouwing van de Stationsstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging. Door zijn opvallende dakvorm is het object zeer beeldbepalend ter plaatse.

STATIONSSTRAAT 54

Kadasternummer: Sectie A, nummer 4957, voorheen Sectie A, nummers 1912, 2018, 2235/36, 2948 en 2958

Typering: Woonhuis (rechter gedeelte van twee onder een kap).

Bouwgeschiedenis:

1920. Het object wordt gebouwd, tezamen met Stationsstraat 56 als twee onder een kap, in opdracht van de architect P. Aarts uit Rijen en uitgevoerd naar een ontwerp van hemzelf. (Dossier 1920-38, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

2006. Het object wordt in opdracht van de heer J.M. Tromp uit Rijen verbouwd en vergroot. Aan de achterzijde wordt een stuk aangebouwd. Architect onbekend. Kosten E. 25.585,-. (Dossier BR 2006-065, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Karakterisering:

Het blokje van twee onder een kap staat geheel vrij.

Het object telt twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met rode Tuiles-du-nordpannen.

Gevels; Opgetrokken van oranje-rode verblendsteen. Toepassing van zwarte geglaazuurde steen in plint en fries en blokken van gegoten beton in geveldecoratie.

Metselwerk: Kruisverband afgewisseld met halfsteens verband, beide met gladde voeg.

Plattegrond: Onregelmatige rechthoek.

Stijl: Overgangsstijl

Beschrijving exterieur:

Frontgevel blokje van twee woningen symmetrisch uitgevoerd in spiegelbeeld. Vensterpartij in midden frontgevel blokje woningen hoort bij 56 en is van voormalige werkkamer architect P. Aarts. Per woning frontgevel a-symmetrisch.

Het rechter gedeelte van het object bestaat uit een eensteens vooruitgeschoven hoekrisaliet met topgevel. De gehele gevel is eensteens verdiept en gevat tussen hoeklisenen die in de topgevel trapsgewijs oplopen naar de top. Alle treden van deze verspringingen versierd met blokken van gegoten beton. Op de begane grond een groot venster met driedelig kozijn. Middelste wisseldorpel hoger dan twee van zijdelen kozijn. Links en rechts bovenlichten van twee maal vijf paneeltjes groen getrokken glas, in midden drie maal vier paneeltjes groen getrokken glas. Houten kozijn. Vensterbank en bovenlatei van gegoten beton met halfsteens rollaag er bovenop.

Op verdieping tweedelig venster met bovenlicht, hier met steeds twee maal twee panelen groen getrokken glas.

Op begane grond ter hoogte onderdorpel en bovenlatei speklaag van twee rijen gele baksteen met halfsteens rollaag verblendsteen ertussen. Op verdieping sluit bovenlatei venster direct aan op speklaag van twee rijen gele baksteen met halfsteens rollaag verblendsteen ertussen en onderste trede met verspringende lisenen.

Topgevel voorzien van schouderstukjes steunend op sierlijke hoekblokken van gegoten beton. Flanken topgevel afgedekt met platen met geprofileerde randen van gegoten beton. Topgevel met steekkap aangesloten op grote kap.

Links van risaliet in diepe portiek ingangspartij tot object. Hardstenen dorpel. Houten paneel deur met bovenlicht van drie maal vijf panelen groen getrokken glas. Portiekpoort recht afgesloten met latei van gegoten beton. Dit geveldeel over een bouwlaag en boven deur afgesloten met fries van schoonmetselwerk met aan basis lijst van zwarte uitstekende verblendsteen. Smalle uitstekende kolommetje waardoor binnenvlakken verdiept lijken door lijsten van verblendsteen getrokken. Lijstgoot en erboven doorgetrokken pannendak.

Op dakpartij op hoek van nok hoog opgemetselde schoorsteen voorzien van siermetselwerk van gele baksteen en rode verblendsteen.

Gevel staat op plint van zwarte baksteen.

Rechter zijgevel: Opgetrokken van mindere kwaliteit rode baksteen. Op verdiepinghoogte vier ijzeren muurankers en op verdieping een staand venster, T-type met openslaande ramen. Vensterpij idem verwerkt als die in frontgevel.

Achtergevel niet van toepassing.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl zoals die in Rijen door de architect P. Aarts op verschillende plaatsen is te zien.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het interieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect P. Aarts uit Rijen.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

A.7. Het object neemt binnen het oeuvre van de architect P. Aarts uit Rijen een belangrijke plaats in. Het object wordt gerekend tot de mooiste in zijn soort uit het oeuvre van de architect.

B.2. Het object is onderdeel van de historische bebouwing langs de Stationsstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging. Het object is ter plaatse zeer beeldbepalend.

C.1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord. In het pand woonde en werkte de architect P. Aarts.

C.3. Het object vertegenwoordigt als voormalige woon- en werkplaats van de architect P. Aarts een aspect van de sociale geschiedenis van Gilze-Rijen.

STATIONSSTRAAT 56

Kadasternummer: Sectie A, Nummers 1912, 2018, 2235/36, 2948 en 2958

Typering: Woonhuis.

Bouwgeschiedenis:

1913. Ter plaatse van het object dat in 1920 gebouwd wordt staat een oud pakhuis dat wordt gesloopt en een nieuw wordt gebouwd. Dit wordt dan weer gesloopt in 1920 als het huidige pand wordt gerealiseerd. (Dossier 1913-1413, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

Idem aan Stationsstraat 54.

1992. Bij het object wordt een berging geplaatst.

Karakterisering:

Het blokje van twee onder een kap staat geheel vrij.

Het object telt twee bouwlagen en een zolderverdieping onder een zadeldak belegd met rode Tuiles-du-nordpannen.

Gevels; Opgetrokken van oranje-rode verblendsteen. Toepassing van zwarte geglaazuurde steen in plint en fries en blokken van gegoten beton in geveldecoratie.

Metselwerk: Kruisverband afgewisseld met halfsteens verband, beide met gladde voeg.

Plattegrond: Onregelmatige rechthoek.

Stijl: Overgangsstijl

Beschrijving exterieur:

Frontgevel blokje van twee woningen symmetrisch uitgevoerd in spiegelbeeld. Vensterpartij in midden frontgevel is van voormalige werkkamer architect P. Aarts.

Per woning frontgevel a-symmetrisch.

Het rechter gedeelte van het object bestaat uit een eensteens vooruitgeschoven hoekrisaliet met topgevel. De gehele gevel is eensteens verdiept en gevat tussen hoeklisenen die in de topgevel trapsgewijs oplopen naar de top. Alle treden van deze verspringingen versierd met blokken van gegoten beton. Op de begane grond een groot driedelig venster. Middelste deel wisseldorpel hoger dan twee van zijdelen kozijn. Links en rechts bovenlichten van twee maal vijf paneeltjes glas, in midden drie maal vier paneeltjes glas.. Vensterbank en bovenlatei van gegoten beton met halfsteens rollaag er bovenop.

Op verdieping driedelig venster met bovenlichten, hierin met steeds twee maal twee panelen groen getrokken glas.

Op begane grond ter hoogte onderdorpel en bovenlatei speklaag van twee rijen gele baksteen met halfsteens rollaag rode laag verblendsteen ertussen. Op verdieping sluit bovenlatei venster direct aan op speklaag van twee rijen gele baksteen met halfsteens rollaag rode laag verblendsteen ertussen en onderste trede met verspringende lisenen.

Topgevel voorzien van schoudertjes steunend op sierlijke hoekblokken van gegoten beton. Flanken topgevel afgedekt met platen met geprofileerde randen van gegoten beton. Topgevel met steekkap aangesloten op grote kap.

Rechts van risaliet in diepe portiek ingangspartij tot object. Hardstenen dorpel. Houten paneeldeur.

Bovenlicht van drie maal vijf panelen groen getrokken glas. Portiekpoot recht afgesloten met latei van gegoten beton. Dit geveldeel over een bouwlaag en boven deur afgesloten met fries van schoonmetselwerk met aan basis lijst van zwarte uitstekende verblendsteen. Smalle uitstekende kolommetjes waardoor binnenvlakken verdiept lijken door lijsten van zwarte verblendsteen getrokken. Lijstgoot en erboven doorgetrokken pannendak. Rechts naast portiek op de begane grond een groot driedelig staand venster met bovenlichten Middelste deel wisseldorpel hoger dan twee van zijdelen kozijn. Links en rechts bovenlichten van twee maal vijf paneeltjes glas, in midden drie maal vier paneeltjes glas.. Vensterbank en bovenlatei van gegoten beton met halfsteens rollaag er bovenop. In dakvlak boven middelste vensterpartij van de twee onderen kap een dakkapel onder lessenaarsdak met driedelig venster. Bij Stationsstraat 56 zijn alle originele vensters vervangen door kunststofkozijnen m.u.v. van ingangspartij.

Op dakpartij op hoek van nok hoog opgemetselde schoorsteen voorzien van siermetselwerk van gele baksteen en rode verblendsteen.

Gevel staat op plint van zwarte baksteen.

Linker zijgevel: Opgetrokken van mindere kwaliteit rode baksteen. Op verdiepinghoogte vier ijzeren muurankers en op verdieping een staand venster, T-type met openslaande ramen. Vensterpij idem verwerkt als die in frontgevel.

Achtergevel niet van toepassing.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de Overgangsstijl zoals die in Rijen door de architect P. Aarts op verschillende plaatsen is te zien.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het interieur.

A.4. Het object heeft esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het werk van de architect P. Aarts uit Rijen.

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

A.7. Het object neemt binnen het oeuvre van de architect P. Aarts uit Rijen een belangrijke plaats in. Het object wordt gerekend tot de mooiste in zijn soort uit het oeuvre van de architect.

B.2. Het object is onderdeel van de historische bebouwing langs de Stationsstraat en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

B.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging. Het object is ter plaatse zeer beeldbepalend.

C.1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord. In het pand woonde en werkte de architect P. Aarts.

C.3. Het object vertegenwoordigt als voormalige woon- en werkplaats van de architect P. Aarts een aspect van de sociale geschiedenis van Gilze-Rijen.

OOSTERHOUTSEWEG 55, Café “De Vijf Eiken”

Kadasternummer: Sectie A, nummer 3961, voorheen Sectie A, nummer 2883, daarvoor Sectie A, nummer 431

Typering: Horeca-, zalen, en manege/recreatie inrichtingen

Bouwgeschiedenis:

De bouwgeschiedenis van het complex beperkt zich hier tot dat gedeelte dat beschreven wordt en voor behoud in aanmerking komt.

1881. Al in 1881 komt de herberg “De Vijf Eiken” voor op een lijst van uitspanningen in Rijen (Huisnummer B nummer 8) Eigenaar is dan Adriaan Hoevenaars. De lokaliteit heeft dan twee lokalen waarvan een met een tap.

Bekend is dat “De Vijf Eiken” rond 1900 goed draait. In 1901 wordt door de Scherpschuttersvereniging “Prins Hendrik” vergunning aangevraagd voor het plaatsen van een schietboom naast het koffiehuis “De Vijf Eiken”.

De vergunning wordt verleend.

1919. In 1919 wordt als uitbater genoemd van den Heuvel.

1943. Op vrijdagmiddag 30 juli 1943 ontploft er naast “De Vijf Eiken” op de spoorbaan een munitietrein. Naast dat er een slachtoffer viel te betreuren (de heer A. Heerkens) werd “De Vijf Eiken” met boerderij totaal verwoest. Daarmee hielden ook alle activiteiten op in en rond het café.

Voor de oorlog werd het café naast biljarten en boogschieten bijvoorbeeld gebruikt door de architect Ad. Aarts voor het verrichten van aanbestedingen van door hen ontworpen bouwwerken.

1947. Op de plaats van de in WO II verwoeste oudere uitspanning wordt een nieuwe gebouwd. Het Rayonbureau Wederopbouw (Districtskantoor Mill) geeft toestemming voor de herbouw van de boerderij het café en het ernaast gelegen woonhuis. Architect is Architectenbureau K. van de Biggelaar met J. van Esch-Visser (Oisterwijk) en J. de Reus (Oss) als medewerkers. Kosten F. 19.000,-. De herbouw vindt plaats in de vorm van een complex met een H-vormige plattegrond. Voorin is het café met het woonhuis, in de tussenpoot is de waskeuken en opslag/kelder en in het achterste gedeelte wordt de boerderijstal ondergebracht. (Dossier 1947-29, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1965. In opdracht van de heer J.G.A. Wouters krijgt het object nieuwe toiletten en wordt naast het object garage gebouwd. De werkzaamheden worden uitgevoerd door J. van Ouweland uit Dorst. Kosten F. 3.000,-. (Dossier 1965-250, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen.)

1969. In opdracht van de heer J.G.A. Wouters uit Rijen wordt de keuken verbouwd. In de noordelijke zijgevel van het woonhuis wordt een venster gewijzigd en in het aansluitende keukengedeelte wordt een nieuw venster geplaatst. Kosten F. 190,-. (Dossier 1969-300, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1978. De vergunning komt af een deel van het object aan te sluiten op de riolering. (Dossier 23878, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

1979. Opnieuw wordt vergunning verstrekt voor aansluiting van een gedeelte van het object op de riolering. (Dossier 24479, Archief Openbare Werken gemeente Gilze Rijen)

In 1993, 1997 wordt bij het object gewerkt aan de bouw en uitbreiding van een manege/ paardenstalling en in 2000 tevens aan de bouw van een nieuw woonhuis..

2000. In opdracht van de heer A. Nooren wordt het van café-woonhuis verbouwd tot café-restaurant. Architect is van Rijswijk uit Esbeek. (Dossier 2000-213, Archief Openbare Werken gemeente Gilze-Rijen)

2000. Het horecagedeelte horende bij het café-restaurant wordt in opdracht van de heer A. Nooren uitgebreid met oude stal. Architect is van Rijswijk uit Esbeek. (Dossier 2000-384, Archief Openbare Werken gemeente Gilze Rijen)

2001. Bij het object wordt een schuur gesloopt.

2005. In dit jaar wordt gewerkt aan horeca-, sport- en recreatievoorzieningen bij het object.

Karakterisering:

Het object staat geheel vrij.

Het object staat met de lange zijde langs de Oosterhoutseweg.

Het object telt twee delen (oude woning en café), beide van een bouwlaag met een zolderverdieping onder een zadeldak. Beide delen zijn met doorgetrokken tussenmuur met klokgevel met tuit gescheiden en met een tussenlid verbonden met oude schuur waarin een zalen complex in twee bouwlagen zit. Beide belegd met rode Hollandse pannen.

Gevels: Opgetrokken van machinale rode baksteen.

Metselwerk: halfsteens verband.

Plattegrond: H-vormig.

Stijl: Traditioneel Delftse Schoolstijl.

Beschrijving exterieur:

Frontgevel a-symmetrisch. Links laag bouwdeel object (café) met over gehele breedte front inpandig terras. Twee houten steunen met architraafbalk steunen dakpartij. Inpandige gevel met links groot staand venster, 'n deur en nogmaals twee hoge staande vensters. Hoge vensters met tweedelige houten kozijnen. Type kozijn: wisseldorpel halverwege venster. Onder openslaande ramen boven bovenlichten. D.w.z. vier raamdelen per kozijn, alle vier raamdelen tellen vier panelen glas.

Vensterbanken zijn verwerkt in onderdorpel kozijnen. De vensterpoorten beneden en boven idem afgesloten met een laag rode baksteen in strekverband.

In muurdeel rechts van inpandig balkon doorgaan naar huidige restaurant (voorheen woongedeelte houten deur). Nu twee kleine staande vensters. Dak van lage gedeelte bakgoot op klossen.

Hoofdlichaam object (voormalige woning, heden restaurant) gescheiden van laag gedeelte doorgetrokken brandmuur met tuit gevel en schoorsteen.

Gevel voormalig woongedeelte symmetrisch opgezet met ingangspartij met bovenlicht in midden met drie panelen glas en links en rechts een hoog staand venster. Vensters idem aan die op inpandig terras. Hardstenen dorpel en houten deur met zes panelen glas. Deurpartij gevat tussen houtenlijsten en deurpoort bekroond met hoofdstel van idem materiaal.

Gevel boven voormalig woongedeelte door zinken mastgoot getrokken en uitgebouwd tot dakopbouw/dakkapel naar het voorbeeld van de Waaslandse boerderijen (Vlaanderen) In klok geveltje staand venster, T-type met openslaande ramen. Afgedekt met steekkapje met zadeldak

Zijgevel links: Dubbele openslaande getoogde deuren naar caféruimte rechts . Deurpoort segmentvormig. Per deur zes panelen glas. Segmentboog van rode baksteen in strekverband. Links ervan venster idem aan frontgevel. In top zijgevel getoogd venster, T-type met houten kozijn met openslaande ramen en vensterbank in onderdorpel verwerkt.

Rechter zijgevel: Klein staand venster met halfronde ontlastingsboog gevuld met siermetselwerk en een paneel glas. Ernaast liggend venster met driedeligkozijn keuken met vier panelen glas per deel . In topgevel erboven twee staande vensters met openslaande ramen. Per venster drie panelen glas. Vensters alle idem uitgevoerd als die in frontgevel.

Zijgevels en brandmuur midden in object alle bekroond met grote klokgevel. Flanken klokgevel afgedekt met laag rode baksteen in strekverband en aan bovenzijde afgewerkt met schouderdjes met ezelsrug en tuit van rode baksteen. Ook dakkapel aan frontzijde voorzien van klokgeveltje. Hier zijn flanken en topje afgevlakt met laag rode baksteen in vorm strekverband. Gevel brandmuur in midden object uitgebouwd tot hoog opgaande schoorsteenpartij met uitgemetselde rookrand. Alle deur en vensterpoorten zijn voorzien van een ontlastingsboog.

Achtergevel: Tegen achtergevel groot overdekt terras. Gevel uitgevoerd met idem vensters als front- en zijgevels. Op dakpartij lage bouwdeel hier drie dakkapellen, vlak afgedekt en met ramen van een paneel glas, op hoge bouwdeel een dakkapel met driedelig kozijn ook alle met een paneel glas.

Beschrijving interieur:

Niet van toepassing.

Motivering tot plaatsing:

De motivatie geldt alleen het voorgedeelte (Café-restaurant) van het object.

A.1.a. Het object is een goed voorbeeld van de Traditioneel Delftse Schoolstijl en bevat alle stijlkenmerken van deze bouwtrant.

A.1.b. Het object valt op door totale uitvoering in stijl.

A.2.a. Het object is gaaf qua stijl en detaillering in het exterieur.

A.4. Het object heeft, met name door zijn drie karakteristiek klokgevels, esthetische kwaliteiten op grond van vormgeving en uitvoering.

A.6.a. Het object is een goed voorbeeld van het in Wederopbouwstijl (Traditionele Delftse Schoolstijl) uitgevoerde werk van het architectenbureau K. van den Biggelaar (medewerkers J. van Esch-Visser en J. de Reus)

A.6.b. Het object is van belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze-Rijen.

A.7. Het object neemt binnen het architectuuroeuvre van Architectenbureau K. van den Biggelaar een belangrijke plaats in.

C.2. Het object vormt een onderdeel van de historische bebouwing langs de Oosterhoutseweg en vormt daarbinnen een geheel eigentijdse invulling.

C.3. Het object is van belang vanwege zijn ligging aan de Oosterhoutseweg. Door zijn opvallende verschijningsvorm is de architectuur van de Vijf IJken zeer beeldbepalend ter plaatse.

C.1. Aan het object zijn herinneringen verbonden in de meest brede zin van het woord.

C.3. Het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale geschiedenis van Rijen.